Gemeente Amsterdam

Hamerkwartier

Handboek Openbare Ruimte

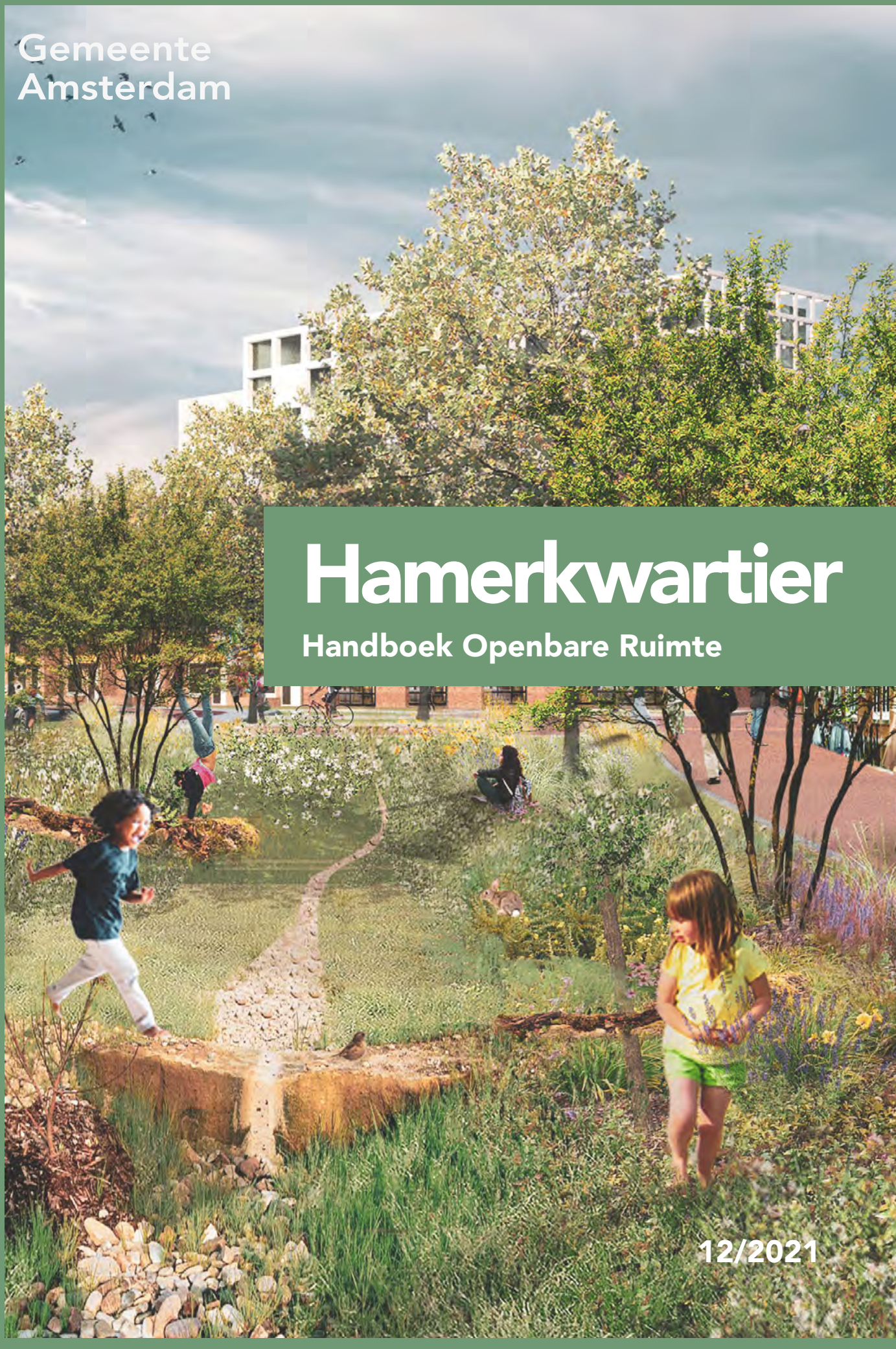

12/2021

Inhoud

Inleiding **4**

1. Context en condities **9**
1.1 Ontwikkelingen aan het IJ Oever 10
1.2 Locatie en projectgrens 11
1.3 Beleid 12
1.4 Geschiedenis - voortdurende transformatie 14
1.5 Huidige situatie 15
1.5.1 Groen 16
1.5.2 Verkeer 17
1.5.3 Bodem 18
1.5.4 Watersysteem 19
1.6 Karakter en identiteit 20
1.7 Historische ruimtelijke elementen 21

2. Visie openbare ruimte **25**
2.0 Opgave openbare ruimte 26
2.1 Ambitie openbare ruimte 27
2.1.1 Gezondheid 28
2.1.2 Klimaatadaptatie 29
2.1.3 Circulariteit 30
2.1.4 Verbindingen 33
2.2 Tijdelijke inrichting 34
2.2.1 Proces 35
2.2.2 Fasering tijdelijkheid 36
2.2.3 Tijdelijke plekken 37
2.2.4 Tijdelijke straten en verbindingen 39

3. Raamwerk openbare ruimte **43**
3.1 Ruimtelijke structuur 44
3.2 Groenstructuur 46
3.3 Woon- en werkstraat 50
3.4 Plankaart openbare ruimte 52

4. Themas openbare ruimte **57**
4.1 Mobiliteit - autoluwe wijk 58
4.1.1 Fietsnetwerk 59
4.1.2 Voetganger 60
4.1.3 Openbaar vervoer 61
4.1.4 Bedrijvenlogistiek 62
4.1.6 Bezoekersparkeren 63
4.1.7 Fietsparkeren 64
4.2 Maaiveld hoogtes en rainproof 65
4.3 Bomen 66
4.3.1 Bomenbalans 67
4.3.2 Nieuwe bomen 68
4.3.3 Bomenstructuur 69
4.3.4 Soortenkeuze 70
4.4 Ecologie 73
4.5 Sport en spelen 78
4.5.1 Sport 79
4.5.2 Spelen 80
4.5.3 Zwembad 82
4.6 Materialen en objecten 83
4.6.1 Bestaande materialen 84
4.6.2 Voorstel materialen 85
4.6.3 Objecten en Structuren 87
4.6.4 Hergebruik van objecten en structuren 88
4.6.5 Bruggen 89
4.6.6 Kades 90
4.6.7 Verlichting 91
4.7 Afvalinzameling 92

5. Straatprofielen **97**
5.1 Meeuwenlaan 98
5.2 Johan van Hasseltweg 99
5.3 Gedempt Hamerkanaal 100
5.4 Motorkade 101
5.5 Schaafstraat 102
5.6 Beitelkade 103

6. Bijzondere plekken **107**
6.0 Overzicht bijzondere plekken 108
6.1 IJ Oeverpark 109
6.2 Hamerkop 110
6.3 Motorplein en Motorkanaal 111
6.4.1 Hellinghaven: Ecologie 112
6.4.2 Hellinghaven: Logistiek 113
6.5 Pontveerhaven 114
6.6 Groene pockets 115
6.7 Meeuwenlaan 116
6.8 Johan van Hasseltzone 117

7. Proces **121**
7.1 Realisatiestrategie 122
7.2 Participatie 123
7.3 Beheer 124

Colofon **125**

Inleiding

Het hamerkwartier zal de komende jaren veranderen in een nieuwe, hoogstedelijke en gemengde woon-werkwijk met een uniek karakter. Om de samenhang in de openbare ruimte over het hele Hamerkwartier te garanderen en vast te leggen is het Handboek Openbare Ruimte opgesteld.

Dit boek bevat uitgangspunten voor het ontwerp en de inrichting van de openbare ruimte. Het beschrijft de gewenste kwaliteit van de ruimtes en welke functionaliteiten daar bij horen. De aangegeven locaties van straten en groene pockets zijn indicatief en worden later in het proces vormgegeven. De specifieke inrichting van onderdelen in de straat – zoals drempels, inritbanden, locatie van containers, fiets- en autoparkeerplekken voor bezoekers – zijn indicatief aangegeven en worden, in samenhang met de ontwikkeling van de bouwvelden, uitgewerkt in de inrichtingsplannen.

Dit boek is leidend voor de inrichtingsplannen en de op te stellen Programma's van Eisen (PvE's) voor de civiele kunstwerken.

Leeswijzer

Het Handboek Openbare Ruimte is de handleiding voor hoe Gemeente Amsterdam omgaat met de openbare ruimte van het Hamerkwartier in het ontwerp, in de detaillering en het beheer.

Het boek bestaat uit vier delen, te weten:
1. Context en condities
2. Visie en raamwerk openbare ruimte (hoofdstukken 2 tot en met 5)
3. Uitgangspunten voor bijzondere plekken
4. Proces

1 Context en condities

In dit hoofdstuk wordt de context, het geldende beleid, de geschiedenis, het karakter en identiteit van de plek, het huidige verkeer, groen, bodem en waterhuishouding omschreven.

2 Visie en raamwerk openbare ruimte

Gestart wordt met een omschrijving van de opgave en ambities. Dan volgt het raamwerk, bestaande uit de ruimtelijke structuur, verbindingen en groenstructuur.

Het hoogstedelijk woon-werkmilieu in het Hamerkwartier betekent een 'maximale benutting van de openbare ruimte', wat inhoudt dat de inrichting divers, flexibel en robuust zal zijn, ingesteld op dubbel en intensief gebruik, gemaakt om bedrijven en bewoners veilig naast elkaar te kunnen functioneren.

Een gezonde stad is ook een groene stad - groen biedt schaduw, dempt geluid, zuivert lucht en dient als een bewegingsaanleiding. Voetgangersvriendelijke straten, goede looproutes, diverse voorzieningen en sport en spelen om de hoek nodigen uit tot meer bewegen. Bovendien is de openbare ruimte gemakkelijk toegankelijk, prettig en veilig voor iedereen in elke leeftijdsgroep.

Het Hamerkwartier wordt een autoluwe wijk met lage parkeernorm. Gemeente Amsterdam zet in op lopen, fietsen, openbaar vervoer en deelmobiliteit. In het advies van Commissie d'Hooghe wordt een 'Oostbrug' voorgesteld tussen Johan van Hasseltweg en het Azartplein. Dit versterkt de verbinding met de rest van de stad. Gemotoriseerd verkeer zal zo veel mogelijk aan de randen van het gebied opgevangen worden, met een mobiliteitshub aan de Johan van Hasseltweg voor bezoekers en deelmobiliteit.

De Amsterdamse groennorm van 16 vierkante meter groen (gebruiks- en ecogroen samen) per woning is voldoende voor het beoogde aantal woningen. Het groen in de omgeving - Vliegenbos en Noorderpark- is goed bereikbaar per voet en per fiets.

De toekomstige inrichting van de openbare ruimte zal klimaatadaptief ingericht worden, met ruimte voor tijdelijke waterberging en regenwaterafvoer. Groen en bomen zullen schaduw bieden en helpen tegen hitte-stress.

Gedurende de transformatie zijn de veiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid van het gebied van belang. Plan voor de tijdelijk inrichting en gebruik van de openbare ruimte is onderdeel van de opgave.

De thema's: bereikbaarheid, ecologie, sport en spelen, bomenstructuur, materialen zijn integraal onderdeel van de openbare ruimte, maar worden ter verduidelijking ook apart behandeld met een eigen themakaart en uitgangspunten.

In de hoofdstuk 5 volgt er een reeks uitgewerkte profielen, die allemaal zijn getoetst met de kabels en leidingen.

3 Uitgangspunten voor bijzondere plekken

De bijzondere verblijfsplekken worden per locatie benoemd, met de daarbij behorende uitgangspunten, die inzicht geven in de ruimtelijke- en gebruikswensen van de plek. Verschillende van deze wensen hebben een directe relatie met elkaar en moeten als ontwerpopgave in zijn geheel worden beschouwd, zoals het IJ Oeverpark en de havenkommen. Deze plekken vragen in de volgende fase bijzonder aandacht. Er zal een ontwerpstudie en Programma van Eisen (PvE) opgesteld worden per plek.

4 Proces

In dit hoofdstuk wordt de realisatiestrategie, participatie en beheer omschreven.

Voor de participatie, wordt per inrichtingsplan duidelijk gecommuniceerd over wat, wanneer en hoe kan worden meegedacht over de openbare ruimte. De invulling van de verblijfsplekken wordt samen met bewoners en stakeholders vormgegeven.

Goed beheer is een belangrijk criterium voor de kwaliteit van de openbare ruimte. In het Hamerkwartier zal het beheerareaal toenemen. Door het zoveel mogelijk toepassen van voorkeursmaterialen conform de Puccini-methode en een goed ruimtelijk ontwerp is de kwaliteit van de openbare ruimte geborgd. Uitgangspunten voor de openbare ruimte zijn: veilig, beheerbaar, schoon, heel, goed verlicht en goed te gebruiken.

Het Openbare ruimte plan is financieel getoetst aan de grondexploitatie van het Stedenbouwkundig plan.

Sfeerbeeld van de Hamerstraat

Impressie plankaart voorbeeldverkaveling Hamerkwartier
Het getoonde beeld is een toekomstperspectief

1. Context en condities

1.1 Ontwikkelingen aan het IJ Oever

Vrijwel de gehele noordelijke en westelijke IJ-oever is op dit moment aan het veranderen. Ieder deelgebied kent een eigen stedenbouwkundige lay-out, met hun karakteristieke openbare ruimtes, unieke plekken en met elk een eigen relatie tot het IJ.

De IJ-oeverzone bestaat uit enkele grote gebieden, zoals NDSM, Buiksloterham, die bepaald zijn door de geschiedenis van afzonderlijke bedrijven met een eigen ruimtelijke invulling en daardoor ook een eigen ruimtelijk karakter.

Ook wordt er gestudeerd op een integraal ontwerp voor de openbare ruimte van de noordelijke IJ-oevers met publieke ruimtes en nieuwe verbindingen tussen Zaandam en Marken.

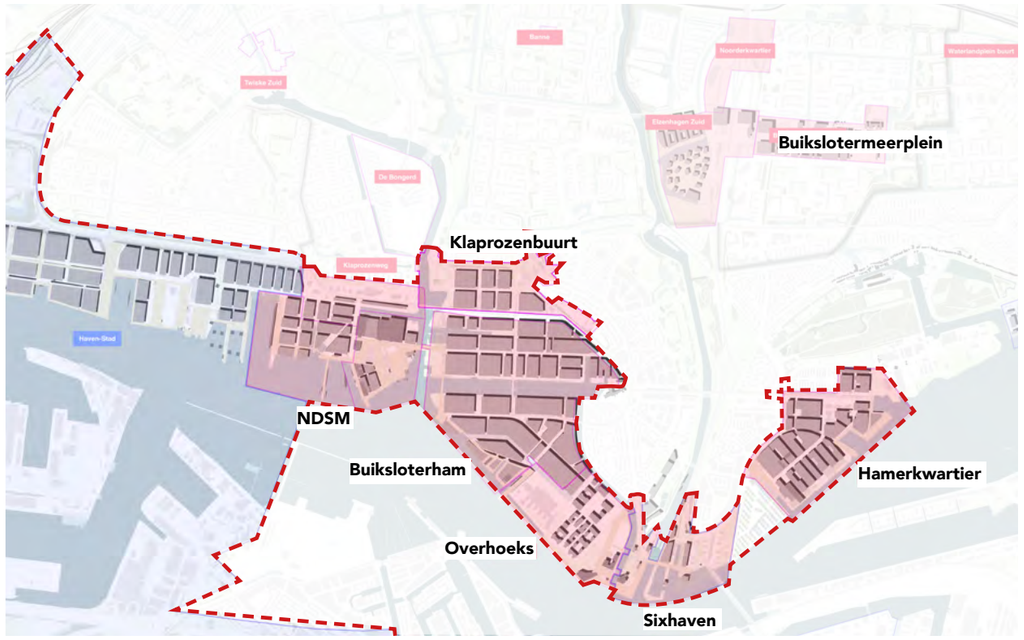

1.2 Locatie en projectgrens

De Structuurvisie Amsterdam 2040 wees het gebied al aan als een locatie waar in de periode 2020-2030 meer woningen gebouwd zouden kunnen worden. Sinds het vaststellen van de Structuurvisie in 2011 is de druk op de stad fors toegenomen. Dit is voor de gemeente reden om de ontwikkeling van een aantal kansrijke gebieden in de stad extra te stimuleren. Deze gebieden zijn in Koers 2025 Ruimte voor de Stad aangewezen als versnellingslocaties. Hamerkwartier is vanwege de gunstige ligging en het wegtrekken van grootschalige bedrijvigheid één van deze versnellingslocaties.

Het totale programma van het Hamerkwartier bedraagt in het eindbeeld circa 810.000 m² bvo met een FSI van gemiddeld 3,7. Daarbinnen is de verdeling: ca. 280.000 m² bvo aan werken en voorzieningen en ca. 530.000 m² aan woningen (tussen 6000 en 6500 woningen).

De ontwikkeling van het Hamerkwartier is een kans om te werken aan de verbetering van het woon- en werkklimaat in de omliggende buurten IJplein, Vogelbuurt en Vogeldorp. Daarom richtte het projectbesluit zich ook op deze buurten, die samen het zogenaamde invloedsgebied vormen. Plangebied en invloedsgebied worden als een geheel beschouwd, zodat iedereen kan meeprofiteren van de ontwikkelingen.

Plangebied

Invloedsgebied

Omliggende buurten

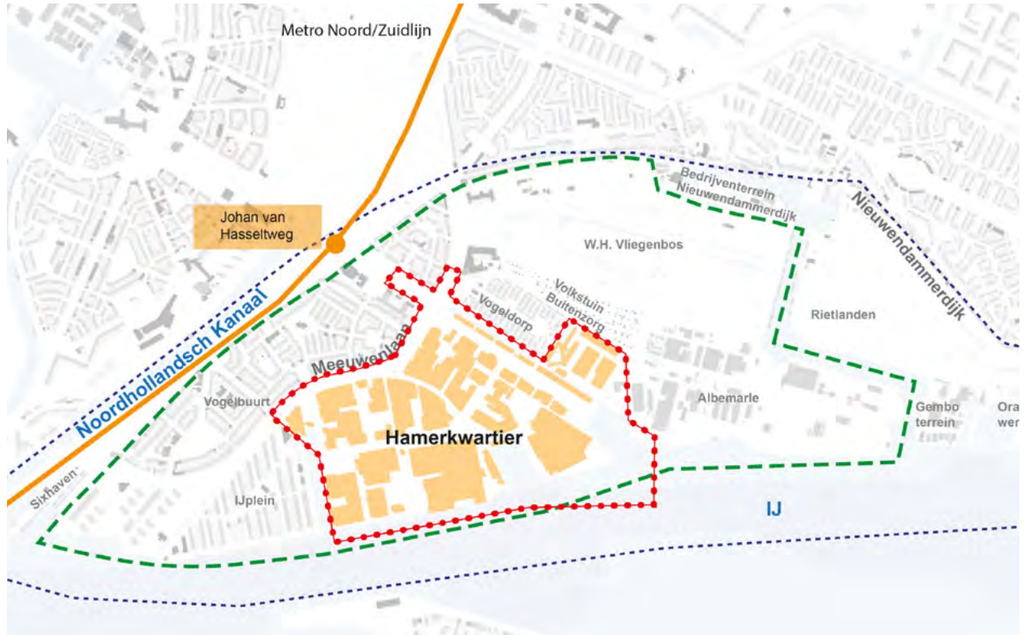

1.3 Beleid

Het beleid voor de openbare ruimte van Amsterdam staat beschreven in meerdere beleidstukken. De uitvoering en investeringen in de openbare ruimte zijn vertaald in agenda's en programma's.

Structuurvisie Amsterdam 2040

In de structuurvisie heeft Amsterdam haar ruimtelijke ambities tot 2040 vastgelegd. Hierbij wordt mede uitgegaan van vier grote bewegingen en zes ruimtelijke opgaven die bepalend zijn voor de ontwikkelingsrichting van onze stad. Eén van deze opgaven is het realiseren van hoogwaardige kwaliteit van de openbare ruimte. De kwaliteit van leven in de stad wordt steeds belangrijker, en daarmee de inrichting en het gebruik van het publieke domein.

Visie Openbare ruimte 2025 (2017)

De 'Visie Openbare Ruimte 2025' geeft richtlijnen voor de ontwikkeling en het beheer van de openbare ruimte in Amsterdam. Deze visie richt zich vooral op de verblijfsfunctie. De openbare ruimte moet aantrekkelijk zijn, comfortabel om in te verblijven, prettig aanvoelen en met liefde zijn ingericht: de openbare ruimte is de huiskamer van alle Amsterdammers.

Inrichting, beplanting en materialen gaan lang mee. De openbare ruimte is toegankelijk voor iedereen.

Amsterdamse Referentienorm Voor Maatschappelijke Voorzieningen, Groen En Spelen (2018)

De bouw van extra woningen in Amsterdam gaat samen met de bouw van extra maatschappelijke voorzieningen. De referentienormen kunnen gezien worden als richtlijn. De al aanwezige voorzieningen, zowel binnen de plangrenzen als aangrenzend, moeten meegenomen worden in het bepalen van de concrete opgave.

Groen

De referentienorm voor groen is opgebouwd uit 3 aspecten: een norm voor gebruiksgroen, een norm voor ecosysteemgroen en afstandsnormen.

De norm voor gebruiksgroen zorgt voor stedelijk attractief groen waarin men kan verblijven en recreëren. De oppervlakte dient voor 60% te bestaan uit levend groen. De norm voor ecosysteemgroen heeft als belangrijkste doel om de buurt klimaatadaptief te maken, maar draagt ook bij aan de beleving en gezondheid van de Amsterdammer. Het groen draagt bij aan het programma Rainproof en aan het natuurinclusief maken van de buurt. Het gebruiksgroen kent ook een afstandsnorm. Zowel buurtgroen als stadsparken dienen te voet binnen circa 10 minuten te bereiken te zijn. Voor buurtgroen is een norm gesteld van 250 meter. Stadsparken kennen een afstandsnorm van 750 meter.

Sport

De Amsterdamse sportnorm richt zich op gemeentelijke binnensportaccommodaties, ruimte voor sport en bewegen in de openbare ruimte en ruimte voor (anders-)georganiseerde buitensport. Voor sport in de openbare ruimte is de norm 1 m^2 per woning. Dit is bij uitstek een buurtgebonden voorziening en wordt altijd binnen het plangebied gerealiseerd. De norm voor georganiseerde buitensport is uitgedrukt in vierkante meters veldoppervlak bruikbaar voor sport. De norm is teruggerekend naar een woningnorm die aansluit bij de sportvraag in de verschillende woonmilieus: Centrumstedelijk: 2 m^2 buitensport per woning, en Gemengde stadsbuurt: 5 m^2 buitensport per woning.

Spelen

Net als sport in de openbare ruimte, is speelruimte bij uitstek een buurtgebonden voorziening. Ook ruimte voor spelen wordt daarom altijd binnen het plangebied gerealiseerd. De speelnorm richt zich op speelplekken in de buurt en speelvelden in de wijk. De norm voor speelruimte voor kleine kinderen bedraagt 0,5 m^2 per woning, en speelvelden 1 m^2 per woning. Alle speelplekken zijn openbaar toegankelijk.

Beleidskader Puccinimethode (2018)

De Puccinimethode staat voor een hoogwaardige kwaliteit van de openbare ruimte. De gemeente blijft zich inzetten voor een rustige en logische openbare ruimte van hoogwaardige en duurzame kwaliteit, nu én in de toekomst. Vanzelfsprekend moet deze inrichting veilig, functioneel en toegankelijk zijn voor alle gebruikers. Materialen moeten mooi verouderen, een lange technische levensduur hebben en hergebruikt kunnen worden. Ook een goede beheerbaarheid van groen, straten en pleinen is van groot belang. Er wordt gekozen voor materialen en beplanting die zich hebben bewezen in de Amsterdamse situatie van intensief gebruik, een vochtig klimaat met meer piekbuien en een slappe bodem.

Projecten die willen afwijken van de Puccinimethode, dienen daartoe een verzoek in bij de Commissie Puccinimethode.

Checklist Toegankelijkheid (2019)

Amsterdam wil een toegankelijke stad zijn. Dat betekent dat mensen met kinderwagens, rolstoelen en rollators, ouderen en mensen met een visuele beperking ook van de openbare ruimte gebruik moeten kunnen maken. De Checklist bestaat uit een overzicht van inrichtingsprincipes en maatvoeringen die bij elkaar genomen duidelijk maken hoe een toegankelijke openbare ruimte er idealiter uitziet.

Nota Parkeernormen Fiets En Scooter (2018)

Bij nieuwbouw moeten deze parkeervoorzieningen gerealiseerd worden op eigen terrein, al dan niet inpandig, tenzij voldaan wordt aan tenminste één van de afwijkingscriteria. Om goed te kunnen functioneren moeten fiets- en scooterstallingen aan kwaliteitseisen voldoen ten aanzien van toegankelijkheid. Bewoners hebben niet alleen zelf parkeervoorzieningen nodig, ook hun bezoek wil een fiets of scooter parkeren. Uitgangspunt in de gemeentelijke planvorming is minimaal 0,5 fietsparkeerplaats per woning. Die realiseert de gemeente in de openbare ruimte of de ontwikkelaar in een voor bezoekers toegankelijke stalling.

Nota Parkeernormen Auto (2017)

Bij gebiedsontwikkeling zal de gemeente ervoor zorgen dat er in ieder geval 0,1 parkeerplaats per woning voor bezoekers aanwezig is. Dit zal op straat of in gebouwde voorzieningen gebeuren. Samen met de andere in het gebied aanwezige functies wordt een parkeerbalans gemaakt en wordt bepaald hoeveel parkeerplaatsen er nodig zijn voor bezoekers en waar zij parkeren. Voor sloop/nieuwbouwprojecten of transformatieprojecten geldt dat de gemeente hiervoor geen extra parkeerplaatsen in de (bestaande) openbare ruimte aanlegt.

Gemeentelijk Rioleringsplan (2016)

Bij de inrichting van het stedelijk gebied moet rekening gehouden worden met een toename van wateroverlast en van watertekort. Inzet is om de natuurlijke sponswerking van de stad te vergroten. Zoveel mogelijk vasthouden van water waar het valt en afvoeren als dat nodig is. De gemeente heeft de ambitie dat de stad een bui van 60 mm per uur kan verwerken zonder schade aan huizen en vitale infrastructuur.

1.4 Geschiedenis - voortdurende transformatie

Hamerkwartier is ooit aangelegd als een polder. Hier werden kanalen gegraven om bedrijven bereikbaar te houden via water. Het Hamerkwartier is continu bewerkt omdat de techniek veranderde en nieuwe manieren van transporteren zich aandeden. Bedrijfsvoering en innovaties deden de plattegrond van het gebied veranderen, evenals de gebouwen die er bovenop stonden. Met de komst van de auto werden de kanalen in de jaren ’80 weer gedempt.

De huidige transformatie begon na het vertrek van grote industrieën aan het IJ. Er kwam ruimte vrij voor andere functies. Recreatie deed zijn intrede in de wijk en Hamerkwartier veranderde in een nieuw stuk stad. Het is nu een wijk met creatieve industrie in oude industriële panden, tussen bestaande bedrijven in.

Bron: Topografische Dienst

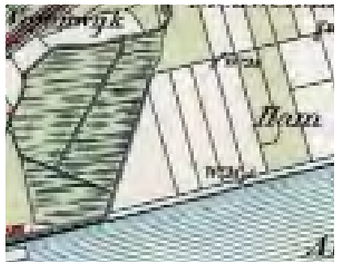

1895

1930

1950

1990

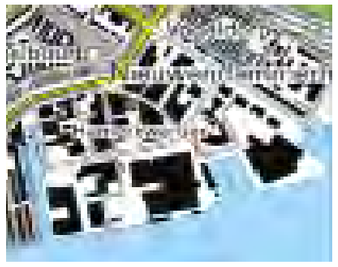

Huidige situatie

Toekomst visie

1.5 Huidige situatie

Alle aanpassingen en metamorfoses hebben geleid tot het Hamerkwartier van nu, alle gebruikssporen en tijdslagen zijn zichtbaar: op straat, in de gebouwen en in de plattegrond. Het heeft geresulteerd in een eclectisch beeld, een verzameling van tijdlagen, een veelsoortig gebruik en niet-eenvormige beeldtaal.

Door de oogharen heen is het oude gebruik altijd zichtbaar gebleven. Zo liggen er oude kanaalprofielen waardoor straten ongewoon breed zijn. Op sommige plekken komen de kades door de straten heen en steken er nog aanleg boulders uit.

De ruimtes in het Hamerkwartier worden gekarakteriseerd door de veranderingen die ze in de loop van de tijd hebben ondergaan; van watergebonden industriegebied naar stadsverzorgend bedrijventerrein, naar een gebied waar creatieve industrie zich langzaam heeft genesteld in oude industriële panden, tussen bestaande bedrijven in.

1.5.1 Groen

In de huidige situatie is er nauwelijks openbare ruimte. De totale wijk is voor 95% verhard of bebouwd, groen komt er nauwelijks voor. Het gebied is vooral ingericht om alle vormen van transport en industrie te kunnen bedienen.

Hamerkwartier is wel gunstig gelegen aan het IJ en in de directe omgeving van het Hamerkwartier zijn er twee parken: het Noorderpark en het Vliegenbos, elk met zijn eigen karakter. In de toekomst komt ook mogelijk nog een park bij in Sixhaven.

Binnen het groensysteem bieden bestaande groenstructuren ook kwalitatieve aanknopingspunten. Zo onstaan er op het gebied van ecologie en biodiversiteit allerlei kansen voor het creëren van unieke habitats of broedplekken, en kunnen er zones gecreëerd worden voor verschillende doelsoorten in de omgeving.

Uitgangspunten groen

- Het Hamerkwartier heeft nu nog weinig groen
- In de omgeving is binnen 750 m ca. 50 ha groen
- Kansen benutten voor de verbindingen tussen bestaand groen in de omgeving en nieuw groen in het gebied

1.5.2 Verkeer

Het Hamerkwartier is nu nog matig aangesloten op doorgaande routes. Door de toenemende bedrijvigheid, de groei van het aantal werkenden en de op handen zijnde transformatie zal de bereikbaarheid verder onder druk komen te staan en ontstaan er parkeerproblemen.

De transformatie van het Hamerkwartier tot intensief woon-/werkgebied zorgt voor een groei in het aantal verplaatsingen van en naar het gebied. In de huidige situatie ligt het totaal aantal verplaatsingen per dag rond de 3.500 per dag.

Op minder dan 800 meter ligt de Noord/Zuidlijn met directe verbindingen naar het Buikslotermeerplein, de binnenstad en de Zuidas. Voetgangers en fietsers kunnen met het Oostveer, IJpleinveer en Buiksloterwegveer naar de zuidelijke IJ-oever reizen. Voor het autoverkeer is het Hamerkwartier via de route Johan van Hasseltweg - Leeuwarderweg (S118) aangetakt op de A10.

Om in een groeiende stad als Amsterdam de nodige transformaties te realiseren, is ook een mobiliteitstransitie nodig. Dit is een belangrijke voorwaarde voor een gezonde en duurzame doorontwikkeling van de stad: een duurzaam en ruimte-efficiënt mobiliteitssysteem met een centrale rol voor lopen, fietsen, OV en deelmobiliteit, waarbij de hoeveelheid autoverkeer beperkt blijft. De herontwikkeling van het Hamerkwartier past hiermee ook naadloos in het gemeentelijke programma Autoluw.

Metrolijn Noord-Zuid
Plusnet corridor auto
Plusnet fiets
Hoofdnet fiets
Hoofdnet voetgangers
Veren

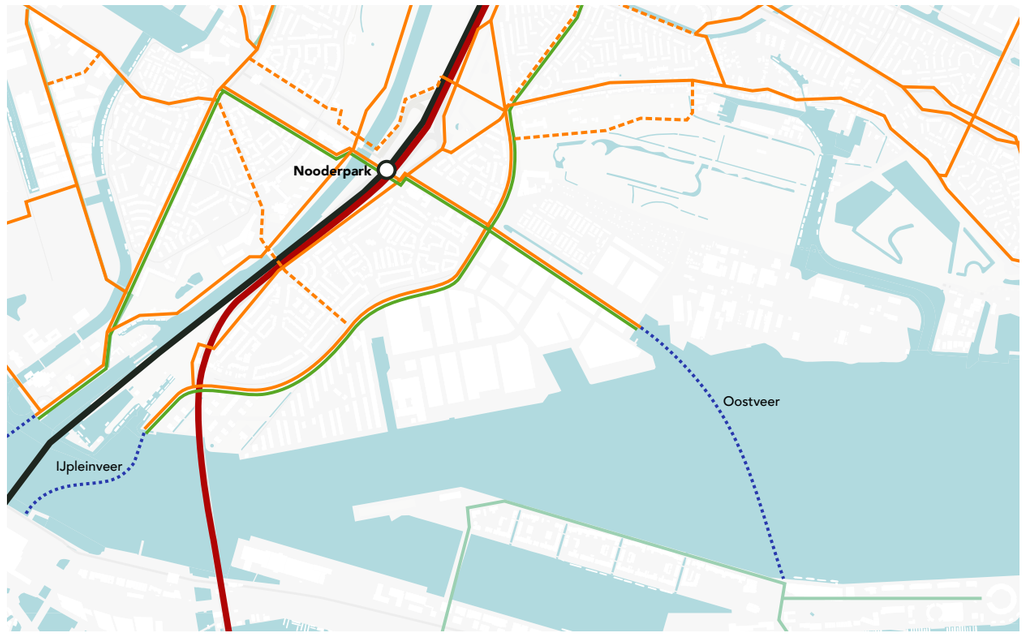

1.5.3 Bodem

De bodem van het plangebied Hamerkwartier kent met name in de bovenste 5 meter een grote variatie. Het bodemprofiel is hier grotendeels bepaald door menselijke ingrepen. Het Hamerkwartier is een landaanwinning geweest in het IJ en kende in eerste instantie een agrarisch gebruik. Later is het gebied opgehoogd met grond en slib. Ten behoeve van de inrichting als industrieterrein zijn kanalen en havens gegraven die aan het einde van de 20-ste eeuw deels weer zijn opgevuld met schoon zand. Delen van het gebied hebben nog de oorspronkelijke bodem van begin 20e eeuw. Daarnaast is het gebied van oudsher doorsneden met geulen en kleidijken.

Uit de uitgevoerde bodemonderzoeken komt naar voren dat de bovenste 1 à 2 meter van de bodem grotendeels sterk verontreinigd is met 'immobiele stoffen' (zware metalen, PAK). Daarnaast zijn er ook plekken bekend met 'mobiele verontreinigingen'. Deze verontreinigingen bestaan vooral uit minerale olie. De uit te voeren bodemsanering wordt bepaald door de functie van het perceel in het bestemmingsplan en de aard van de aanwezige verontreinigingen.

Er zijn geen grootschalige gevallen van ernstige bodemverontreiniging bekend die noodzaken tot het spoedig nemen van sanerende maatregelen. Er zijn echter weinig gegevens beschikbaar over de aanwezigheid van asbest in de bodem. Bij toekomstige ontwikkelingen zullen plaatselijk sanerende maatregelen van de bodem noodzakelijk zijn voor de realisatie van bouwwerken of ondergrondse infrastructuur. Voor meerdere kavels is kadastraal vastgelegd dat de kwaliteit van de bodem gebruiksbeperkingen geeft. Herontwikkeling kan daarom leiden tot een saneringsverplichting, zeker indien een meer gevoelige bestemming gerealiseerd gaat worden, zoals wonen met tuin of openbare ruimte. Alle kavels binnen het Hamerkwartier zijn in erfpacht uitgegeven dan wel in particulier eigendom. In beide gevallen vindt de herontwikkeling plaats op initiatief van de markt.

Eventuele saneringskosten zijn daarbij voor de initiatiefnemer. Indien grond wordt ontgraven voor ondergrondse parkeervoorzieningen en kelders, zal dit een (projectmatige) sanering betreffen. Hergebruik van vrijkomend materiaal binnen het plangebied is niet waarschijnlijk. De bodemkwaliteit moet voorafgaand aan de daadwerkelijke realisatie worden geactualiseerd. Bij een uit te voeren bodemonderzoek is het raadzaam om de ligging en omvang van de bekende, hierboven beschreven grond- en grondwaterverontreinigingen te verifiëren.

Uitgangspunten bodem

- De aanwezige verhardingen en wegfunderingen in het gebied dienen bij herontwikkelingen nader onderzocht te worden voor hergebruik.
- Ter plaatse van de bedrijfspanden dient in elk geval ook inpandig onderzoek plaats te vinden van de onderliggende bodem.
- In de onderzoeken moet men specifiek onderzoek uitvoeren naar de aanwezigheid van asbest in de grond.

1.5.4 Watersysteem

Grondwater

De gemiddelde grondwaterstand (GG) varieert in de straten van NAP-0,2 nabij de watergangen tot NAP+0,4 nabij de Meeuwenlaan. Dit betekent dat op basis van de berekende nul-situatie het huidige grondwaterstand in delen van het gebied is te hoog (maaiveldniveau is gemiddeld circa NAP+1,0 m) om aan de gewenste ontwatering voor bomen (0,9 m) te voldoen.

Uitgangspunten grondwater

- Aanbrengen zandcunetten onder alle openbare wegen. Het zandcunet moet minstens een dikte hebben van 1,35 m over de gehele breedte van de openbare ruimte.Het diepcunet onder het zandcunet moet minimaal 5 m breed zijn met dikte van 0,9 m. Hoe breder en dieper het zandcunet, hoe effectiever de werking daarvan.
- Goed doorlatende kadeconstructies aanleggen en perforeren van huidige kadeconstructies. Alle oude kadewanden zijn afgebrand tot 1,0 m onder de maaiveld.
- Actieve infiltratie beperken in de openbare ruimte. Overtollige neerslag zoveel mogelijk naar het oppervlaktewater af te voeren. Voor de nieuw te ontwikkelen kavels moet er tot nader onderzoek van worden uitgaan dat er geen hemelwater actief wordt geïnfiltreerd in de bodem.
- Daar waar een ontwatering wordt gehaald tussen de 0,5m en 0,9m een boomsoort kiezen die beter tegen nattere omstandigheden kan.

Bij het implementeren van de maatregelen is rekening gehouden met de effecten op kwetsbare objecten (panden op houten palen of staal) in het Hamerkwartier en de omgeving. Voor meer informatie zie Waterparagraaf Investerigsbesluit.

Waterveiligheid

Het Hamerkwartier ligt buiten de beschermingszones van de primaire waterkering. De uitgangspunt is een toekomstig maaiveldniveau voor wonen van minimaal NAP+1,0m.

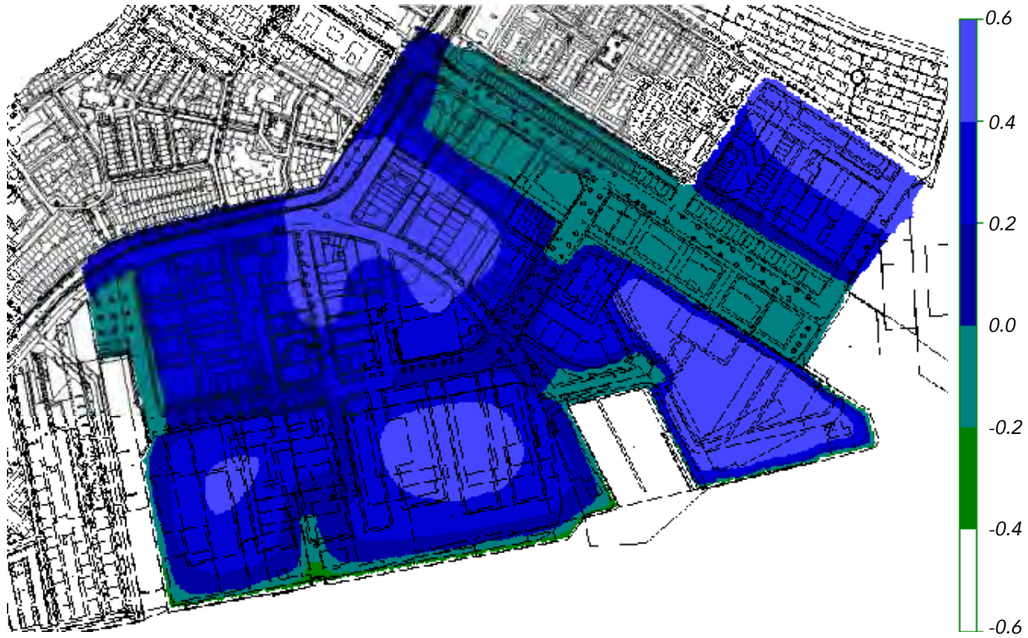

Huidige gemiddelde grondwaterstand

1.6 Karakter en identiteit

De geschiedenis van Hamerkwartier is geworteld in het verleden als industrieel gebied op de grens tussen het IJ en de Vogelbuurt. De ruimtelijke structuur van de huidige openbare ruimte van Hamerkwartier wordt bepaald door de kanaalprofielen en industriële functies die ooit het gebied via water bereikbaar moesten houden. Op deze manier kan de geschiedenis van het gebied nog steeds gelezen worden in de ruimtelijke structuur.

Vrije ruimte

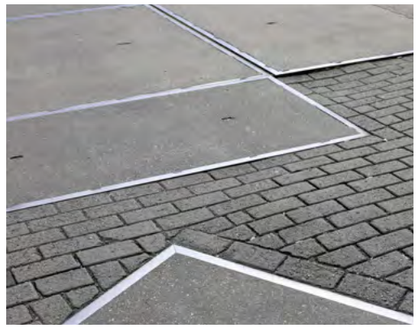

Materialen

Objecten

Zichtlijnen

1.7 Historische ruimtelijke elementen

Ruimtelijke structuur

De ruimtelijke structuur wordt bepaald door de kanaalprofielen die bedrijven via water bereikbaar moesten houden. Door het industriële pragmatisme, de gedempte kanalen en kades, liggen er nu verrassende straatprofielen.

Materialen

Materialen die in de loop van het industriële bestaan zijn ingevoerd zijn nog steeds aanwezig. Dat zijn betonplaten en gebakken klinkers (later deels vervangen door betonstraatstenen). Het is van belang voor het behoud van het industriele karakter om historische materialen een plek te geven in de openbare ruimte.

Bron: Stadsarchief Amsterdam

Objecten en structuren

Er zijn diverse relicten te vinden in de openbare ruimte uit industriële tijden, die in de toekomstige inrichting van de openbare ruimte van het Hamerkwartier als objecten en elementen terug kunnen komen.

Bron: Stadsarchief Amsterdam

Zichtlijnen

Zichtlijnen naar het IJ vanaf de Schaafstraat, de Meeuwenlaan via Motorkanaal, Hamerstraat en de Johan van Hasselt zijn een belangrijk onderdeel van het historische karakter.

Bron: Stadsarchief Amsterdam

Luchtfoto Hamerkwartier vanuit het IJ

2. Visie openbare ruimte

2.0 Opgave openbare ruimte

Balans tussen zichtbaar verleden en het nieuwe gebruik en van de toekomst.

Het Hamerkwartier staat aan de vooravond van een nieuwe transformatie. Er komen nieuwe gebruikers en een nieuwe dynamiek waar tot op heden alleen maar gewerkt werd.

Wonen en werken

Huidige openbare ruimte is geheel verhard en dient voornamelijk de logistieke gemak. In de toekomst moet openbare ruimte gedeeld worden door bedrijven en bewoners. De nieuwe inrichting moet zorgen voor veiligheid, verblijfskwaliteit, en ook ruimte bieden voor logistiek en bedrijfsvoering. Actieve plint van de gebouwen en openbare ruimte als een verlegstuk van de bedrijfvloer zorgt voor de levendigheid op straat.

Groen

Voor de leefbaarheid zal Hamerkwartier vergroend worden. Volgens de Amsterdamse referentienorm moet er 8m^2 gebruiksgroen en 8m^2 ecogroen per woning komen. Het groen moet goed beheerbaar, divers en van hoge kwaliteit zijn. Het groen moet openbaar toegankelijk en uitnodigend zijn voor verschillende doelgroepen en leeftijden. Tegelijk is het groen ook belangrijk voor de dieren: vergroten van biodiversiteit en aanleggen van nieuwe ecologishe verbindingen horen bij de opgave. Het groen in de omgeving moet goed bereikbaar zijn per voet en per fiets.

Bereikbaarheid

Het Hamerkwartier wordt een hoogstedelijk gebied en dat betekent een uitdaging voor de bereikbaarheid. Bevoorraading, dagelijks woon-werkverkeer, scholen en andere voorzieningen vormen factoren die de verkeersdruk op zullen voeren.

Voorzieningen

Amsterdam is een stad, waar sport- en bewegaanbod om de hoek is. Ook in de nieuwe wijk moet voldoende ruimte zijn voor sport en spelen, voor ontspannen, bewegen en ontmoeten. In Hamerkwartier is sportnorm 1m^2 per woning voor sport in openbare ruimte, en 2m^2 voor georganiseerde buitensport. Voor spelen komen kleine speelplekken dichtbij huis (0-6 jaar), waaronder 3 openbare schoolpleinen, en een paar grote speelvelden van minimaal 1000m^2 voor alle leeftijden.

Klimaatverandering

Weeromstandighede worden steeds heftiger: hitte, regenstormen en droogte komen vaker voor. Inrichting van de openbare ruimte kan de schade van regenoverlast, droogte en hitte beperken en bijdragen bij de prettig microklimaat.

Tijdelijkheid

Gedurende de transformatie zijn de veiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid van het gebied van belang. Er is een plan nodig voor het tijdelijk gebruik van de openbare ruimte, zodat in het Hamerkwartier prettig gewoond en gewerkt kan worden.

Gebiedoverstijgende opgaves

- Integraal proces van Johan van Hasseltzone
- Mogelijke aanlanding van een vaste verbinding over het IJ
- Visievorming Meeuwenlaan op grotere schaal, tussen verschillende betrokken projecten
- Routes naar en door het Vliegenbos en het Rietland

2.1 Ambitie openbare ruimte

Gezond

De gezondheid wordt door verschillende factoren beinvloedt, waaronder door de omgeving waar iemand opgroeit. Een goed ingerichte leefomgeving kan bijdragen aan een gezondere levensstijl en een betere gezondheid. Belangrijk is dat straten worden voetgangersvriendelijk ingericht en er komen goede looproutes richting de omliggende buurten. Diverse voorzieningen, sport en spelen om de hoek nodigen uit tot meer bewegen. Straten, parken, pleinen en het water geven de aanleiding tot bewegen. Speeltuinen worden aangewezen als rookvrije zones. Hoge kwaliteit, schoon en onderhouden ruimtes zijn aantrekkelijker. Een gezonde stad is ook een groene stad - groen bied schaduw, dempt geluid, zuivert lucht, dient als een bewegingsaanleiding.

Flexibel

De openbare ruimte in de stad is schaars en wordt intensief gebruikt. In het Hamerkwartier worden ruimtes flexibel en zo objectvrij mogelijk ingericht. Ze worden door de dag gebruikt voor de logistiek en bedrijfsvoering, en na de werktijden voor het verblijf. Straatmeubilair, bomen en andere objecten worden geclustert zodat meer ruimte overblijft.

Verbonden

Hamerkwartier wordt een onderdeel van de omgeving, met de veilige en prettinge looproutes naar omliggende buurten. Het programma van de verblijfsplekken wordt complementair aan het speel- en sportaanbod in de omgeving. Ook het nieuwe park aan het IJ wordt zo goed mogelijk bereikbaar voor iedereen.

Divers

Het nieuwe Hamerkwartier heeft een zichtbare geschiedenis, een gevarieerd aanbod aan voorzieningen en diversiteit aan openbare ruimtes.

Klimaatadaptief

Toekomstige inrichting van de openbare ruimte biedt ruimte voor tijdelijke waterberging en regenwaterafvoer. Groen en bomen zal schaduw bieden en de opwarming van de lucht tijdens de hitte voorkomen. Diverse en droogtebestendige beplanting kan de droogte beter doorstaan.

Circulair

Voor de openbare ruimte worden zoveel mogelijk bestaande materialen hergebruikt die passen bij de historie van het gebied als productief en industrieel gebied. De materialen in het Hamerkwartier zijn geïnventariseerd om te onderzoeken waar hergebruik van bestaande materialen mogelijk is. Uitgangspunt is ook dat de materialen van de nieuwe inrichting na gebruik in het Hamerkwartier herbruikbaar blijven.

Bron: Københavns Kommune

2.1.1 Gezondheid

Beloopbare stad

Goede verbindingen, brede stoepen, voorzieningen op loopafstand. Het ontwerp van het Hamerkwartier zorgt ervoor dat bewoners eerder op de fiets stappen of gaan lopen. Autoluw en autovrij genieten de voorkeur.

Sport en spelen om de hoek

Het Hamerkwartier biedt voldoende en uitdagende plekken om te spelen. Sporten dichtbij werk of school wordt mogelijk gemaakt. Sportverenigingen in de buurten zijn cruciaal om kinderen te laten sporten.

Bron: Alles over Sport

Age friendly

Gelijkvloerse oversteekplaatsen, zitplekken, voorzieningen dichtbij, plekken in de schaduw.

Groen dichtbij

Uitgangspunten bij de inrichting van het Hamerkwartier zijn groen in de buurt, groene pockets, variatie aan groen – park, buurtgroen, gevelgroen, groene daken – en verbindingen naar de groen in omgeving.

2.1.2 Klimaatadaptatie

Rainproof

Het Hamerkwartier wordt zo ingericht dat minimaal 60mm regenwater per uur kan worden verwerkt. Waar mogelijk wordt het regenwater gereinigd en vertraagd afgevoerd. In dat verband plannen we in ieder geval een wadi in de Meeuwenlaan en het Oeverpark.

Droogte

Door de hoge stand van het grondwater is droogte niet een groot probleem voor het Hamerkwartier. Wel komen er inheemse beplanting, beplanting bestand tegen droogte en voldoende schaduwrijke plekken.

Bron: Water Sensitive Rotterdam

Ecologie

De inrichting van het Hamerkwartier kent kwalitatief groen met inheemse planten en bomen, planten als voedsel voor dieren en verschillende biotopen.

Bron: Vogelwerkgroep Amsterdam

Hitte

Door schaduwrijke plekken, bomen en beplanting, warmt de buurt minder op. Bomen geven schaduw, helpen mee om hitte-eilanden te bestrijden en geven op natuurlijke manier verkoeling.

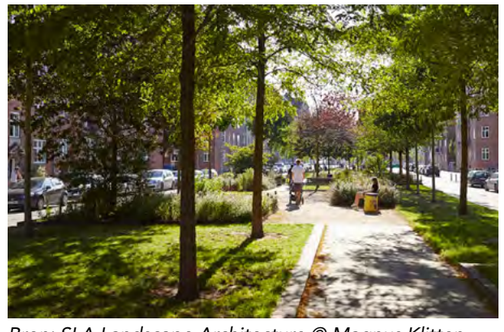

Bron: SLA Landscape Architecture © Magnus Klitten

2.1.3 Circulariteit

De openbare ruimte wordt zoveel mogelijk circulair ontworpen en ingericht.

Bij circulariteit van materialen gaat het over een optimale levensduur, maximaal behoud van waarde, duurzame productie en gebruik van niet-schaarse en hernieuwbare grondstoffen. Daarnaast speelt het voorkomen van de afwenteling door slechte omstandigheden en milieuschade bij de productie en verwerking van materialen en grondstoffen ten behoeve van aanleg en onderhoud een belangrijke rol.

Voor Hamerkwartier het uitgangspunt is dat minimaal 50 procent van het materiaal in de openbare ruimte hergebruikt is, dit materiaal zal afkomstig zijn van het materialenbureau van de gemeente Amsterdam. Wanneer dit niet haalbaar blijkt – bijvoorbeeld vanwege een beperkt aanbod – kan van het uitgangspunt worden afgeweken door dan te kiezen voor met hernieuwbare materialen met een lage milieu-impact. Er wordt daarbij altijd gekeken of het past in de omgeving en er wordt rekening gehouden met de richtlijnen volgens de Puccini- methode, beheer en levensduur.

Voor materialen gebruikte in de openbare ruimte wordt een materialenpaspoort bijgehouden om toekomstig hergebruik mogelijk te maken.

Referentiebeeld: hergebruik gebakken klinkers

Referentiebeeld: straatmeubilair, lokaal vrijkomend hout

Circulaire ontwerp principes

Integraal ontwerpen

Verschillende opgaves combineren, balans zoeken tussen sociaal-culturele, ecologische en economische waarden van de gebouwde omgeving.

Slank ontwerp

Gebruik van zo min mogelijk (fossiele) materialen. Bijvoorbeeld door minder m2, eenvoud in ontwerp of de keuze voor een lichter materiaal.

Modulair / demontabel ontwerp

Een inrichting of een product is demontabel indien deze eenvoudig ontkoppelbaar zijn. Hierdoor kunnen in de gebruiksfase plaatselijk onderdelen gerepareerd of vernieuwd worden. Dit bespaart fossiele grondstoffen. En bijkomend voordeel is dat bij dergelijke reparaties vaak kleiner materieel volstaat.

Multifunctioneel ontwerp

Een product met meerdere functies, zoals een lantaarnpaal met een geïntegreerd zonnepaneel, geïntegreerde brugverlichting of een verkeersbord met bijenhotel.

Beperkt grondverzet of grondroering

Op plekken met sterke bodemverontreiniging is bij de transformatie van het Hamerkwartier, de beroering van de bodem niet of beperkt nodig. Dit voorkomt verstoring van de bodem en verspreiding van verontreinigingen.

Uniformiteit & Standaardisatie

Amsterdam streeft naar duurzame uniformiteit en standaardisering van inrichting en materiaalgebruik in de Openbare Ruimte (Puccini-methode). Hierdoor zijn vrijkomende materialen binnen de stad uitwisselbaar en dus herbruikbaar bij onderhoud of herinrichtingen van de verschillende gebieden.

Aanpasbaar en toekomstbestendig

In het ontwerp wordt rekening gehouden met veranderingen door toekomstige ontwikkelingen. Voorbeeld is het aanleggen van extra lege mantelbuizen, zodat deze later gebruikt kunnen worden. Dit levert langer waardebehoud van het opgeleverde werk.

Herbruikbaarheid na gebruiksfase

Bij een adaptief ontwerp wordt al in de ontwerpfase nagedacht over het mogelijke gebruik van het product of onderdelen na de gebruiksfase. Het product of onderdeel gaat hierdoor langer mee.

Circulaire businessmodellen

Werken met diensten i.p.v. producten. Voorbeelden zijn deelplatforms. In deze modellen wordt de dienst geleverd, waarbij de producten eigendom blijven van de leverancier.

Referentiebeeld: brug uit (hergebruikt) hout of metaal.
Bron: BruggenArchitectuur/Arc2 architecten

Referentiebeeld: multifunctionele ruimte
Bron: APA © Georg Hochmuth

Circulariteitsladder

Na ontwerpkeuzes op basis van circulaire principes, volgen keuzes in materialisering. Lokaal hergebruik is het meest wenselijk en staat dus bovenaan de ladder. Hoogwaardige recycling (bijvoorbeeld van Asfalt deklaag –> Asfalt deklaag) staat ook hoger op de ladder dan laagwaardige recycling (toepassing van betonmenggranulaat uit de bouw in wegfundering). Verder staat hergebruik van lokaal vrijkomende materialen (levensduurverlenging) hoger op de ladder dan de keuze voor een duurzamer product of materiaal (met minder grondstoffen).

	Trappen			Toelichting	Voorbeelden
Ontwerp *(gebied / inrichting en objectniveau)*	Toepassen **circulaire ontwerpprincipes** *(Refuse, Rethink, Reduce)*			Ontwerpprincipes zoals: - Geen toepassing (refuse) - Ontwerp met minder materialen - Levensduur verlenging door modulair, aanpasbaar, adaptief en/of herbruikbaar na eerste gebruiksfase - Multifunctioneel en/of geïntegreerd	Modulaire en demontabele brug of zitbank Brug met geïntegreerde windmolens en zonnecollectoren Lichtgevende markering
Materialen *(product / onderdeel / grondstof)*	***Vrijkomende materialen uit Hamerkwartier***				
	1	**Hergebruik** van vrijkomende producten, onderdelen of materialen	Binnen HK Binnen Amsterdam In de omgeving / Nederland	Verlenging levensduur van product, onderdeel of grondstof	Betontegels, betonstraatstenen, industrieplaten, trottoirbanden betonbanden en opsluitbanden, hergebruik dukdalven, secundaire grondstoffen (verontreinigde grond en zand)
	2	Hoogwaardige recycling		Nuttige toepassing / hergebruik van grondstoffen in de keten	Hoogwaardige recycling van asfalt, staal en beton
	3	Laagwaardige recycling		Nuttige toepassing / hergebruik van grondstoffen in de keten	Toepassing van betonmenggranulaat uit de bouw (sloopafval) in wegfundering
	4	Verbranden of storten		Niet toegestaan	
	Toe te passen materialen in Hamerkwartier				
	1	**Hergebruikte** producten, onderdelen of materialen *(Re-use, Repair, Refurbisch, Remanufacture, Repurpose)*	A uit project / HK	Verlenging levensduur van product, onderdeel of grondstof (BSH als materiaalbank)	Betontegels, betonstraatstenen, industrieplaten, trottoirbanden betonbanden en opsluitbanden, hergebruik dukdalven, secundaire grondstoffen (verontreinigde grond en zand)
			B uit Amsterdam	Verlenging levensduur van product of onderdeel (Amsterdam als materiaalbank)	Gebakken klinkers, troittoir- en opsluitbanden, refurbish oude bank of straatmeubilair
			C uit omgeving / nederland	Verlenging levensduur van product of onderdeel	*NB: MKI berekening nodig ivm transportafstand.*
	2	**Duurzamer product of materiaal** tov business-as-usual *(Rethink, Reduce, Recycle)*		Herbruikbare, hernieuwbare/ biobased en/of hoogwaardig gerecyclede producten *NB: Dit kunnen ook duurzame en circulaire Puccini-producten zijn.*	Biobased: Gebruik stadshout voor natuurlijk meubilair of speeltoestellen, bioblocks, rode gebakken klinker Rethink / reduce: Cementloze betontegel (Cero), industrieplaten met 25% gerecyclede content, Hoogwaardig gerecycled: asfalt, staal, beton
	3	**Business-as-usual** (met een relatief hoge milieu-impact)		Terugvalscenario: Product of materiaal zonder / met zeer beperkte gerecyclede content.	

Referentiebeelden: circulaire inrichting
Bron: DUIC © Robert Oosterbroek / Hoefakker boomspecialisten / Gemeente Haarlem

2.1.4 Verbindingen

Hoogwaardige verbindingen met de stad

Het Hamerkwartier ligt relatief dicht bij de binnenstad, de toekomstige gebruikers kunnen belangrijke bestemmingen veelal te voet, per fiets en met het openbaar vervoer bereiken. De ruimtelijke functiemix leidt tot een evenwichtige belasting in mobiliteitsstromen en is goed voor het dubbelgebruik van parkeerplaatsen. Een goede functiemening zorgt er ook voor, dat veel verplaatsingen binnen het gebied blijven. De interne structuur van het Hamerkwartier wordt geordend naar ontwerpsnelheden: lopen, fietsen, OV en dan pas auto.

Verbindingen met de omgeving

De oversteken en looproutes in het plan worden zoveel mogelijk afgestemd op de verbindingen met omliggende buurten. Iedereen kan gemakkelijk in het Hamerkwartier en de parkjes komen, waar ook de basisscholen en andere voorzieningen aan liggen. Ook het IJ Oeverpark is zo goed mogelijk bereikbaar voor iedereen. Langs de looproutes komen de voorzieningen, speeltoestellen en parken die voor bewoners van alle wijken zo essentieel zijn.

2.2 Tijdelijke inrichting

Veiligheid

Het verzekeren van de veiligheid van bewoners en gebruikers van het Hamerkwartier tijdens de transformatie staat voorop bij het ontwerpen van de tijdelijke inrichting. De veiligheid van voetgangers en fietsroutes is het eerste punt van aandacht.

Hergebruik van materialen

Hergebruik van materialen, objecten en structuren in het Hamerkwartier maken deel uit van het plan voor de tijdelijke inrichting. Om financiële redenen, gegeven de relatief lage kosten, maar ook om de bestaande identiteit en het bestaande karakter van het gebied te behouden.

Samenhangend groen netwerk

Het bestaande groen is gefragmenteerd. Het investeren in groene ruimtes in een vroeg stadium is van groot belang. Het aanleggen van een doorlopend groen netwerk in een vroeg stadium zal het mogelijk maken dat het groen kan groeien tijdens de ontwikkeling van het gebied.

Ruimte om te bouwen

De logistieke ruimte voor zowel bouw als doorlopende commerciële en andere activiteiten in het gebied vragen om het reserveren van ruimte om te bouwen, om de veiligheid en bereikbaarheid binnen het hele gebied te waarborgen.

Vroeg activeren

Het activeren van specifieke plekken vroeg in het proces zal ruimte scheppen voor de bewoners – en voor de rest van de stad – om gebruik te maken als de drukte in het gebied flink gaat toe nemen. In een vroeg stadium kwaliteit en levendigheid creëren.

Sport, spelen en verblijven

Er moeten plekken komen voor verblijf, ontspanning en spelen wanneer de eerste bewoners zich vestigen in het gebied.

Toegankelijk

Het Hamerkwartier is vanaf het begin toegankelijk voor iedereen.

Bestaande bedrijven

Tijdens de ontwikkeling zullen bestaande bedrijven ruimte krijgen om hun activiteiten voort te zetten.

2.2.1 Proces

Participatie

Ook voor de tijdelijkheid worden bewoners en bedrijven betrokken bij de invulling van de ruimtes, en het bepalen van het programma. Tijdelijke inrichting biedt kansen om aan de hand van de wensen van de bewoners een leefbare woonomgeving neer te zetten.

Testen

Het loont om een tijdelijke openbare ruimte als participatiemiddel in te zetten om meer bewoners te betrekken en keuzes meer inzichtelijk te maken. Tijdelijkheid biedt ruimte om te testen wat werkt en wat niet werkt, en geeft input voor de definitieve inrichting.

Bron: Databank Publieke Ruimte © Willem Govaerts

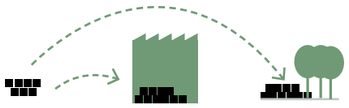

Opslag

In Hamerkwartier zullen veel hergebruikte materialen toegepast worden. Tijdelijke opslag speelt een belangrijke rol voor het halen van circulaire doelen. Gebruik van de opgeslagen materialen als inrichtingselementen in de openbare ruimte zouden een oplossing kunnen zijn.

Bron: Atelier-Loidl

2.2.2 Fasering tijdelijkheid

Uitgangspunt is dat er zo snel mogelijk een definitieve inrichting komt, samen met de ontwikkeling van de omliggende kavels. Waar dat niet mogelijk is, wordt in fases gewerkt. Er zijn straten en plekken waar de ontwikkeling zich langzaam ontrafelt en er nog geen herinrichting kan plaatsvinden.

Hier wordt schematisch aangegeven wat de principes zijn per verschillende fases.

✓ Definitieve inrichting

T Tijdelijke inrichting

✕ In ontwikkeling, of huidige status

Straten

Fase 0	Fase 1	Fase 2
T *Straatprofiel* T *Inrichting*	✓ *Straatprofiel* T *Inrichting*	✓ *Straatprofiel* T✓ *Inrichting*
0-1 jaar	1-5 jaar	5+ jaar
In deze fase ligt focus op de veiligheid en quick wins. Simpele en snelle ingrepen zullen werken als voorproefje op het toekomstig beeld.	Zolang de omliggende kavels in ontwikkeling zijn, worden de straten met de tijdelijke, hergebruikte materialen ingericht. Als de ondegrondse infrastructuur er ligt, wordt het nieuwe straatprofiel aangelegd.	Door de lange duur van de tijdelijke situatie wordt er gestreeft naar robuuste oplossingen, of een deel van de definitieve inrichting, zoals planten van de bomen of hoogwaardig groen.

Plekken

Fase 0	Fase 1	Fase 2
T *Profiel* T *Inrichting*	T *Profiel* T *Inrichting*	✓ *Profiel* T✓ *Inrichting*
0-1 jaar	1-5 jaar	5+ jaar
Simpele en snelle guerilla ingrepen zullen werken als een voorproefje op het toekomst beeld. Er liggen kansen voor de experimenten en de tijde-lijke kunst.	Zolang de omliggende kavels in ontwikkeling zijn, worden de openbare ruimtes met de tijdelijke, hergebruikte materialen ingericht. Groen en verblijfsplekken moet beschikbaar zijn met de komst van de eerste bewoners.	Robuuste inrichting en kwaliteit van de ruimte, met diversiteit aan de gebruiksmogelijkheden staat voorop. Overweeg planten van bomen en groen waar het mogelijk is.

2.2.3 Tijdelijke plekken

Plekken in het Hamerkwartier met veel potentie voor de ontwikkeling van de openbare ruimte in een vroeg stadium zijn: het Motorplein, de Meeuwenlaan, het IJ-Oeverpark en groene pocket op Beitelkade.

De ontwikkeling van het IJ Oeverpark in een vroeg stadium maakt deel uit van het plan om de randen van het Hamerkwartier te activeren, om op die manier het hele gebied meer toegankelijk en aantrekkelijk te maken voor bezoekers uit de omliggende buurten en daarbuiten.

Het is een belangrijk en gunstig gegeven dat de meeste groene pockets gepland zijn op plekken waar nu geen bebouwing is. Deze plekken zijn daarom geschikt voor snelle ingrepen.

Motorplein

IJ Oeverpark

Groene pockets (PP)

Afbeeldingen en kunst

Werk met lokale kunstenaars en bewoners om openbare kunst en afbeeldingen in de openbare ruimte te realiseren, die aanzetten tot informeel spelen.

Doorlopend

Check dat de openbare ruimte toegankelijk is voor alle leeftijden en dat er logische in- en uitgangen zijn, dus geen doodlopende ruimtes.

Objecten

Objecten die in de openbare ruimte ontworpen zijn dienen zo vroeg mogelijk verworven en geplaatst te worden.

Structuren

Het is een mooie kans om de bestaande structuren van het Hamerkwartier zichtbaar te maken, zoals bijvoorbeeld op het terrein van Draka, en deze deel uit te laten maken van de nieuwe openbare ruimte.

Gebouwen

Overweeg of bestande interessante gebouwen in het IJ-oeverpark publieke functies kunnen krijgen of in ieder geval publiek toegankelijk.

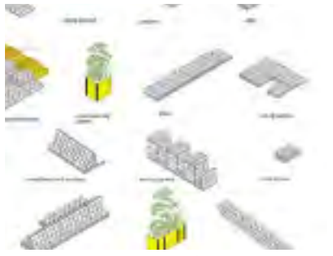

Bron: Karres en Brands

Opslag van materialen

Materiaal kan mogelijk worden opgeslagen in tijdelijke openbare ruimte en gebruikt worden als straat meubilair.

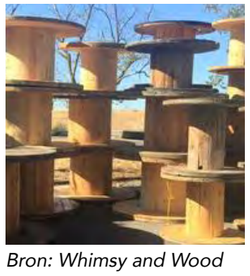

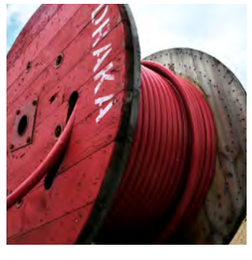

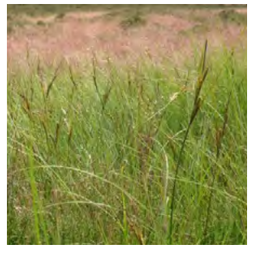

Bron: Whimsy and Wood

2.2.4 Tijdelijke straten en verbindingen

Gedempt Hamerkanaal, Motorkade en Beitelkade zullen snel heringericht worden in relatie met werkzaamheden aan de ondergrondse infrastructuur.

Naast de huidige logistieke functie zal Gedempt Hamerkanaal een belangrijke ader worden voor bouwverkeer. Tegelijk moet de weg zo veilig mogelijk zijn voor voetgangers en fietsers. Een tijdelijk wegprofiel zal flexibiliteit en bereikbaarheid bieden, door de verschillende fases heen.

Uitgangspunt is om fietsers en voetgangers te scheiden van gemotoriseerd verkeer. Mogelijk zijn venstertijden nodig voor bouwverkeer in verband met de drukte rondom de scholen.

Een openbaar toegankelijke IJ oever is één van de prioriteiten van het Hamerkwartier. De ambitie is om een doorgaande route zo snel mogelijk in te richten. Een brug over het Motorkanaal is een belangrijke schakel in deze ambitie.

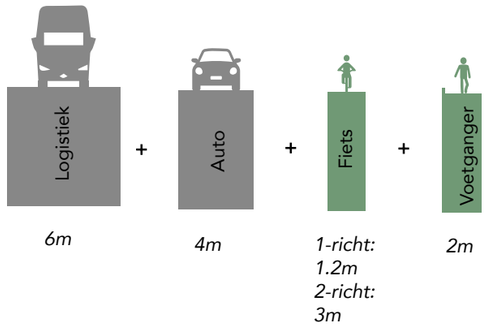

Referentiebeeld: tijdelijke wegafzetting
Bron: Efko Beton

WWJGAAVEA
IEUWE ADRES
0619998968

DIVZ
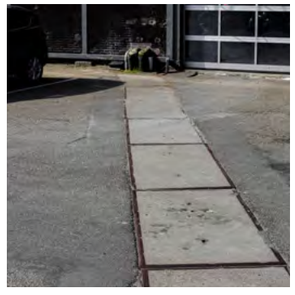

STAR Noord
AUTOMATERIALEN

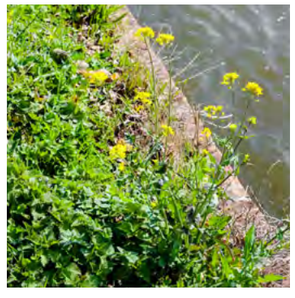

3. Raamwerk openbare ruimte

3.1 Ruimtelijke structuur

Verbindingen met omgeving

In het ontwerp van de openbare ruimte is bijzondere aandacht gegeven aan de vormgeving van de overgangen naar andere buurten. Op deze plekken wordt veel overmaat en lucht gecreëerd waardoor er gemoedelijke overgangen ontstaan naar omliggende buurten.

Groene randen

De randen van het Hamerkwartier zullen allemaal vergroend worden, om op die manier betekenisvollere transities te creëren die recht doen aan de beschermde stadsgezichten van de oude tuindorpen. De Johan van Hasselt zone wordt op termijn vrijgemaakt voor vergroening en een ecologische verbinding tussen het IJ en Noorderpark. Met deze ingreep wordt tevens de weg vrij gemaakt voor een hoogwaardig openbaar vervoersverbinding door Noord (HOV) en een mogelijke komst van een fietsverbinding over het IJ .

Continu route langs het water

Hamerkwartier wordt onderdeel van de openbare route langs het IJ, van Sixhaven tot Schellingwoude.

Hoofdaansluiting

Gedempt Hamerkanaal is de backbone van Hamerkwartier. De entree naar het gebied, het zal een levendige straat worden, met wonen, werken en voorzieningen.

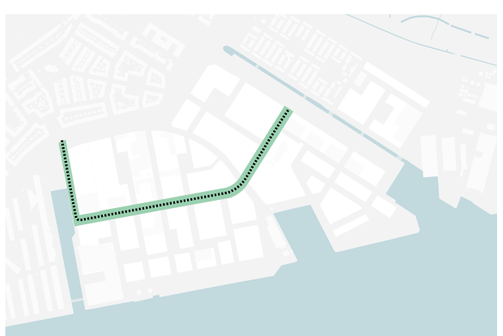

Straten

Het bieden van voldoende flexibiliteit is de belangrijkste uitdaging in de vormgeving van de straten. Deze flexibiliteit wordt gecreëerd door de functie van bebouwing op begane grond (plint) af te stemmen op de inrichting van de openbare ruimtem, en door de ruimte te verbreden. Daarnaast worden straten zoveel object-vrij ontworpen zodat er vrije ruimte overblijft voor langzaam verkeer en groen.

Bijzondere plekken

Het IJ en de insteekhavens zijn de unieke plekken in Hamerkwartier waar ruimte wordt gemaakt voor de stad en de buurt om te ontspannen en te ontmoeten. Motorplein, aan het Motorkanaal, is een verbindende schakel tussen drie buurten. Groene pockets bieden lucht en ruimte voor de buurt in de dicht bebouwede wijk.

3.2 Groenstructuur

Groennorm

De groennorm is vastgesteld als onderdeel van Koers 2020-2025 en is opgenomen in het voorzieningenmodel. Alle nieuwe buurten die na 2018 worden gerealiseed dienen aan deze norm te voldoen. De referentienorm Groen is nodig om van Amsterdam een economisch sterke en leefbare, klimaatadaptieve stad te maken.

De mate waarin voorzieningen voorkomen wordt bepaald door het type woonmilieu. In Hamerkwartier wordt uitgegaan van Centrumstedelijke norm van 8m²/woning voor gebruiksgroen en 8m² woning en extra 0.1m2 per Bvo kantoor-, winkel- en bedrijfsruimte ecosysteem groen. De norm is vastgesteld in de Projectnota. Er wordt genoeg groen gerealiseerd om 6.365 woningen te bouwen. Deze getallen zijn inclusief de groenstrook aan de noordoostzijde van de Johan van Hasseltweg. Hier dient nog definitieve besluitvorming plaats te vinden.

In het Hamerkwartier zal 40% van het uitgeefbare kaveloppervlak in groen gerealiseerd worden op ontwikkelingen en gebouwen.

Norm voor 6.365 woningen:	
Gebruiksgroen (8 m² per woning)	**50.400 m²**
Eco groen (8 m² per woning en extra 0,1 m² per 1 m² BVO kantoor-, winkel- of bedrijfsruimte (terrein))	**50.400 m²** **23.400 m²**
TOTAAL:	**124.200 m²**
Realisatie in Hamerkwartier:	
Gebruiksgroen	**53.280 m²**
Eco groen	
in openbare ruimte	**7.280 m²**
groen op kavels en gebouwen	**64.700 m²**
TOTAAL:	**125.260 m²**

1. Meeuwenlaan
2. Oeververbinding
3. Johan van Hasseltweg
4. Voetgangers verbinding Vliegenbos
5. Vliegenbos koppeling Schellingwouderdijk
6. Rietlanden koppeling Oranjewerf

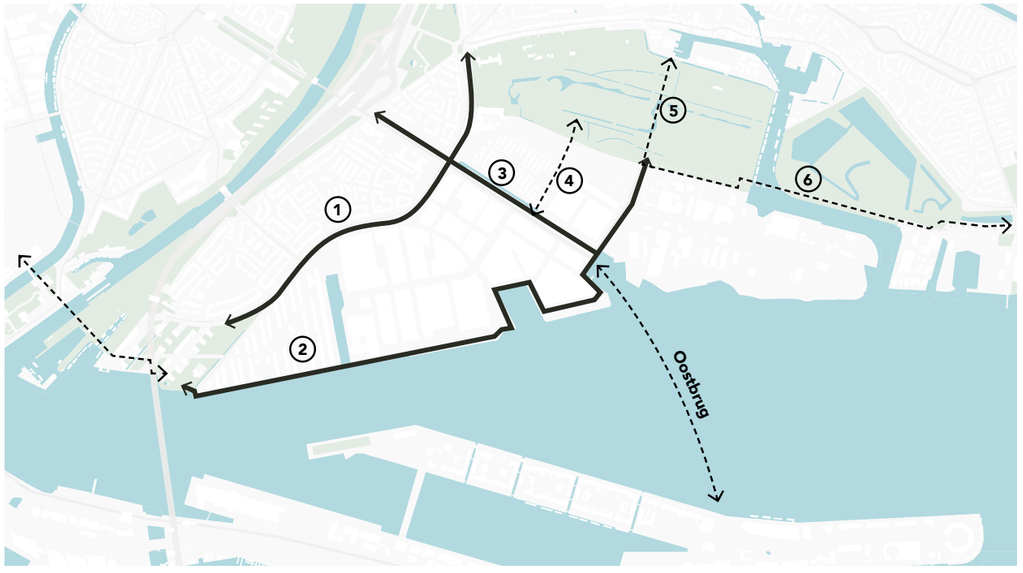

Groen in de omgeving en verbindingen naar het groen

Groen in de omgeving

Bestaande groenstructuren bieden kwalitatieve aanknopingspunten. Het groen van het Hamerkwartier wordt ingezet als verbindend element. De randen van het gebied worden vergroend (Meeuwenlaan en Johan van Hasselt) waardoor er groene hoofdontsluitingen ontstaan en plezierige overgangen naar omliggende wijken. Zo onstaan er op het gebied van ecologie en biodiversiteit allerlei kansen voor het creëren van unieke habitats of broedplekken.

Hamerkwartier investeert in verbeterde toegangen tot groen en optimaliseert gebruiks-mogelijkheden van groen in de omgeving. Vergroenen van de Johan van Hasseltzone kan bijdragen aan het maken van een groene corridor tussen het Noorderpark en het IJ. Ook het IJ Oeverpark is zo goed mogelijk bereikbaar voor iedereen.

Groensoorten

De groene ruimtes worden contrastrijk en gevarieerd ingericht, zodat deze verschillende gebruikers bedienen. Er wordt gezocht naar dubbelgebruik, zoals wadi, spelaanleiding en route voor sporten. Speciale aandacht is er voor het IJ Oeverpark, de drie havenkommen en de verbindingen met de omliggende buurten. Kleine parkjes, pleintjes en speelplekken scheppen ruimte in de dichte blokkenstructuur.

IJ Oeverpark
Groene pockets
Johan van Hasseltzone
Meeuwenlaan

Groensoorten

IJ Oeverpark

Bron: Miralles Tagliabue EMBT

Bron: Atelier Loydl

Het groene en autovrije park langs het IJ wordt een plek aan het water voor de hele stad en voor de buurt, vol recreatie, sport en spelen.

Groene pockets

Bron: Gillespies Landscape Architects

Pocketparken creëren de nodige lucht in de bouwblokken en bieden ruimte voor groen en speelplekken. Dubbelgebruik staat centraal op deze plekken. Schoolpleinen zijn na schooltijd openbaar.

Johan van Hasselt zone

Bron: Statensingel, Rotterdam

Bron: Atelier Jacqueline Osty

Het groen in de Johan van Hasseltzone vormt een zachte verbinding tussen het Hamerkwartier en het Vogeldorp en een ecologische verbinding tussen het Noorderpark en het IJ.

Meeuwenlaan

Bron: Gillespies Landscape Architects

Groene verbinding tussen de buurten, met ruimte voor beweging en voor waterberging

Gevelgroen

Bron: Gemeente Den Bosch © Domien van der Meijden

Bron: Alphons Nieuwenhuis

Er wordt in de straten ruimte gereserveerd voor gevelgroen. Een groene gevel warmt minder snel op en dient als een schuilplek voor diverse dieren.

Straatgroen

Waar mogelijk komen bomen in groene boomspiegels en groene beplantingsstroken in de straten.

Collectieve daktuinen

Op de gebouwen komen een natuurinclusieve inrichting met collectieve daktuinen voor de bewoners en bedrijven

3.3 Woon- en werkstraat

Werk- en woonstraten moeten autoluw worden. Verblijfskwaliteit en veiligheid spelen er een belangrijke rol. Deze straten worden toegankelijk voor verkeer tot 7.5t en niet langer dan 10m.

Door lage verkeersintensiteit van de woon-werkstraten en door alleen laden en lossen te faciliteren (geen auto parkeren), ontstaat er na werktijd ruimte voor bewoners om de straat te gebruiken. De laden en los-sen-strook en het trottoir kunnen samen als brede stoep gebruikt worden. Lage banden helpen om de hele breedte van de straat als één geheel te benutten.

Rijweg, eenrichting, 3.85m

Voetgangerzone, ≥ 2.5m

Flexstrook, 2.5m

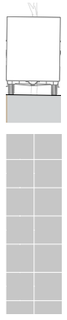

Voor fietsparkeren, laden en lossen, parkeren speciale doelgroepen, groen, ondergrondse afval inzameling

Tussenruimte bedrijven, op eigen terrein, 2.0-5.0m

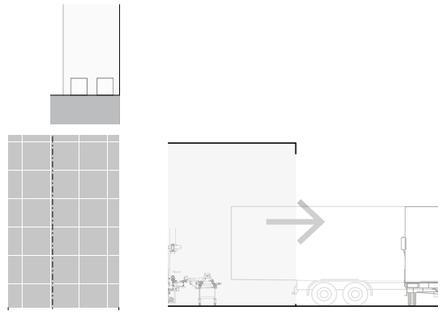

Op de kavels komen extra verlengstukken van de bedrijfsvloer - de tussenruimte. Een bedrijf kan tijdelijk zijn goederen stallen, werk uitvoeren, tafels en bankjes voor de lunch neerzetten, etc. Deze tussenruimte zal functioneren als de voortuin van bedrijven.

De tussenruimte is te allen tijde openbaar toegankelijk.

Voorbeeld woon-werkstraat

Autovrije straat

Werk/Werk

Woon/Werk

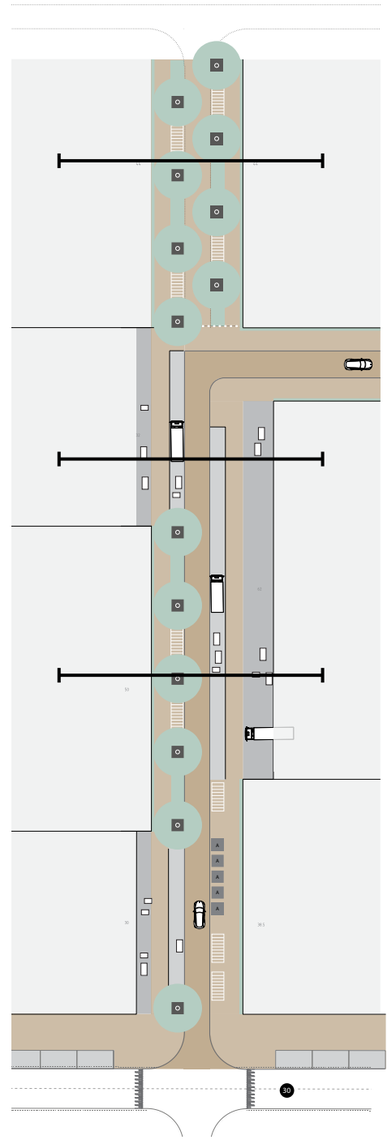

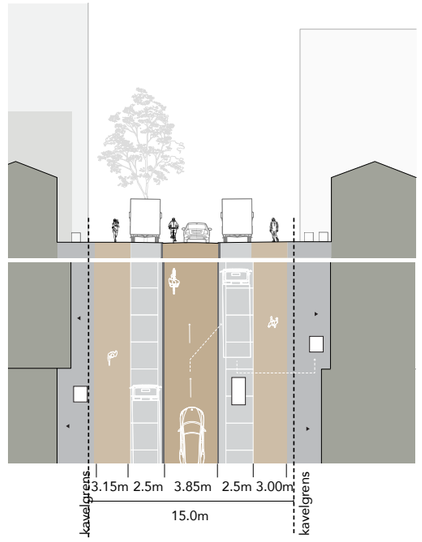

Profiel Werk/Werk deel

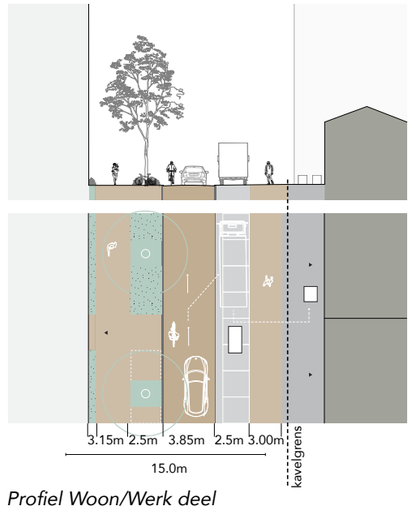

Profiel Woon/Werk deel

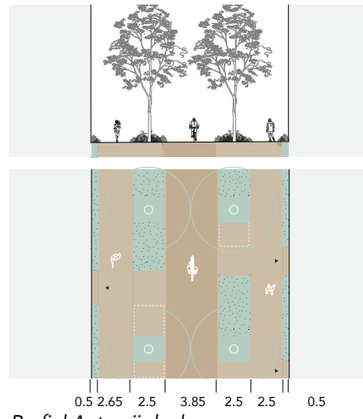

Profiel Autovrij deel

3.4 Plankaart openbare ruimte

Sfeerbeeld Gedempt Hamerkanaal

4. Themas openbare ruimte

4.1 Mobiliteit - autoluwe wijk

Uitgangspunten

- Voetgangers, fietsers en OV staan in het Hamerkwartier centraal
- Autoverkeer wordt zo veel mogelijk opgevangen aan de randen van het gebied
- Wie bij zijn voordeur móet zijn met de auto, kan er bij (AOV, mindervalide bewoners, etc.).
- Er komen bredere stoepen, met ruimte om te verblijven en elkaar te ontmoeten
- Meer ruimte voor laden/lossen en parkeren van fietsen, scooters en kleine elektrische voertuigen draagt bij aan de bereikbaarheid en verbetert de toegankelijkheid
- Deelmobiliteit is volop beschikbaar, als alternatief voor (auto) bezit
- Een lage parkeernorm zorgt voor minder autogebruik
- Een fijnmazig loopnetwerk en een hoge verblijfskwaliteit nodigen uit tot bewegen
- Logische en directe routes naar dagelijkse voorzieningen, brede stoepen en goede oversteekplaatsen
- Functies op begane grond zorgen voor levendigheid door de hele dag heen en voor sociale veiligheid

Gebiedsontsluitingsweg 50 km/h
Gebiedsontsluitingsweg 30 km/h
Erftoegangsweg 30 km/h
Woon- /werkstraat, eenrichtingsverkeer
Autovrij
Autovrij met tijdvenster voor logistiek

4.1.1 Fietsnetwerk

Het Hamerkwartier is nog niet optimaal aangesloten op het stedelijke Hoofd- en Plusnet Fiets, afgezien van een hoofdroute naar het Oostveer, respectievelijk het IJpleinveer. Om de fietsambities voor het Hamerkwartier waar te maken, is het wenselijk dat ontbrekende fietsschakels worden toegevoegd. Een belangrijke ontbrekende schakel is een doorgaande route langs het IJ tussen Overhoeks, het Hamerkwartier en Schellingwoude. Een derde schakel ligt tussen het Hamerkwartier en de Buikslotermeerdijk via het Vliegenbos.

Belangrijke fietsverbindingen in Noord:

- IJ route langs het water, met de brug over Motorkanaal
- Vliegenbos
- Zijkanaal K

Hoofdroute fiets
Overige straten
Veren / toekomstige brug
Toekomtige verbindingen

4.1.2 Voetganger

Het ruimtelijk ontwerp krijgt een fijnmazig loopnetwerk met een maaswijdte van 50 - 100 m, met aantrekkelijke, logische en directe routes naar de dagelijkse voorzieningen. De straatinrichting binnen het Hamerkwartier moet benadrukken dat verblijven, lopen en fietsen de hoofdfuncties zijn. Dit kan met autoluwe straten. Het interne netwerk sluit aan op de routes naar de OV-verbindingen, Overhoeks, Schellingwoude, Vogelbuurt, Vliegenbos enzovoort.

hoofdnet voetgangers
hoofdroutes
overige straten

4.1.3 Openbaar vervoer

De bestaande metrohalte Noorderpark zorgt voor een snelle verbinding richting de rest van Amsterdam. Naast de metrohaltes is er potentie voor een hoogwaardige HOV-verbinding tussen Noorderpark en Zaanstad, met een eindhalte bij het Oostveer.

- In de toekomst mogelijk een verbinding Schellingwouderlaan. De potentie ligt in een (H)OV-verbinding tussen station Muiderpoort via de Indische Buurt over het IJ, via Schellingwoude naar het Hamerkwartier. Vervolgens loopt de potentiële route via Hamerkwartier langs Noorderpark verder langs de IJoevers richting Zaanstad.
- Locale verbinding met Noord via Meeuwenlaan.

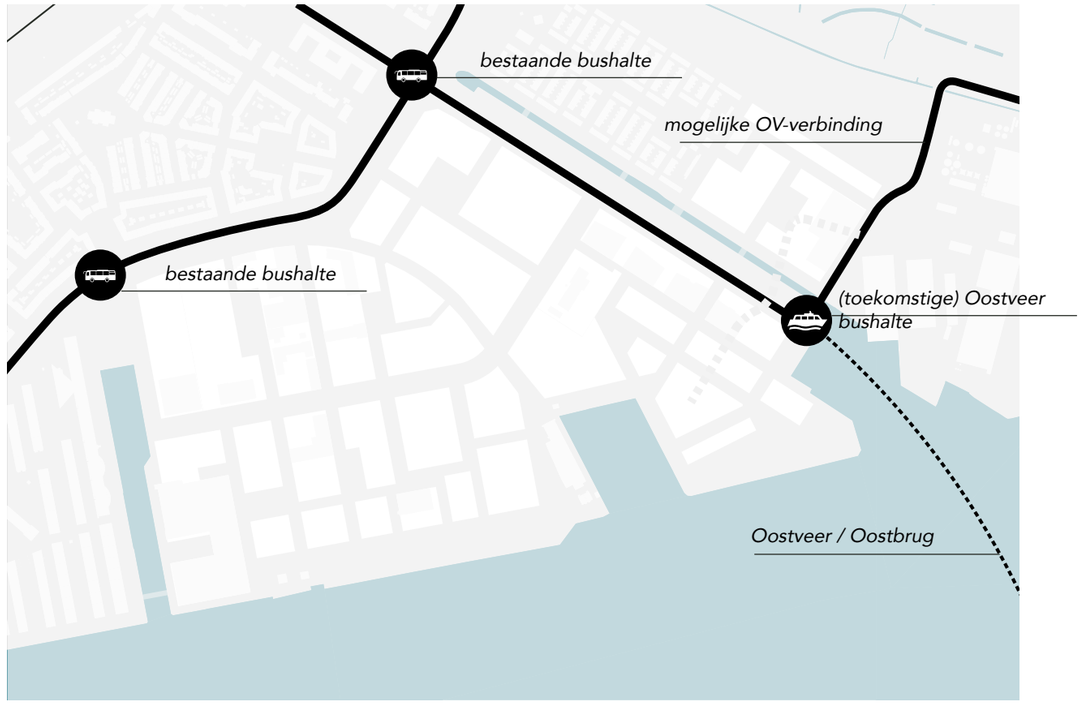

4.1.4 Bedrijvenlogistiek

Laden en lossen

Logistiek is de bloedsomloop van de stad. Juist in een autoluwe stad moet dit goed gefaciliteerd worden. Voor laden en lossen wordt er ook een flexstrook aangelegd. Dit is een extra brede bezoekers parkeerstrook (gemaakt op de maat van een 7,5 ton vrachtwagen) die flexibel inzetbaar is en die met verschillende regimes te programmeren is. Doordeweeks dient een dergelijke strook vooral voor logistieke doeleinden, in het weekend kunnen bewoners en bezoekers gebruik maken van deze plekken. In de straten wordt het hoogteverschil tussen de rijbaan en de stoepen geminimaliseerd om het gebruik van de openbare ruimte flexibel te houden.

Het Oeverpark en de plinten van de Meeuwenlaan kunnen tijdens venstertijden bevoorraad worden. Verhuizers, nood-en hulpdiensten kunnen elke plek bereiken.

retail, logistiek, grote leveringen

kleinere retail, maakindustrie, detailhandel, bezorg- en servicediensten, tot 10 ton

micro-bezorgingen en venster-tijden

zoeklocatie Mobiliteitshubs

4.1.6 Bezoekersparkeren

Het Hamerkwartier zal transformeren en meer mensen zullen van de openbare ruimte gebruik maken. Daardoor blijft er minder ruimte voor parkeren.

Autoverkeer van bewoners, bezoeker en werknemers wordt afgevangen in 1 of 2 grote parkeerhubs (boven of ondergronds). De parkeervoorzieningen moeten altijd openbaar zijn. De parkeervoorzieningen moet altijd direct aan de Meeuwenlaan, Motorkade of Johan van Hasseltweg worden ontsloten.

De bezoekersnorm van 0,1 parkeerplek per woning is bedoeld voor bezoekers, maar ook voor laad/losplekken, deelauto's, gehandicapten, oplaadplekken, taxistandplaatsen. Hiermee is het wenselijk een klein deel van het bezoekersperkeren in de openbare ruimte realiseren.

De nu beschikbare parkeerplekken in de openbare ruimte (ca. 1000) zullen gefaseerd worden opgeheven. Evengoed blijven er voldoende plekken over om vergunninghouders en klanten/bezoekers plek te bieden. Gefaseerd zullen er bovendien plekken in parkeergarages en de parkeerhub beschikbaar komen.

Uitgangspunten

- Laad- en losplekken overdag – 's avonds en in het weekend parkeerplaatsen.
- In de woon-/werkstraten is ruimte beschikbaar voor verblijf
- Mindervalide parkeerplaatsen mogelijk in alle auto-toegankelijke straten

Kort parkeren

Laden en lossen, geen parkeren

Zoeklocatie Mobiliteitshubs

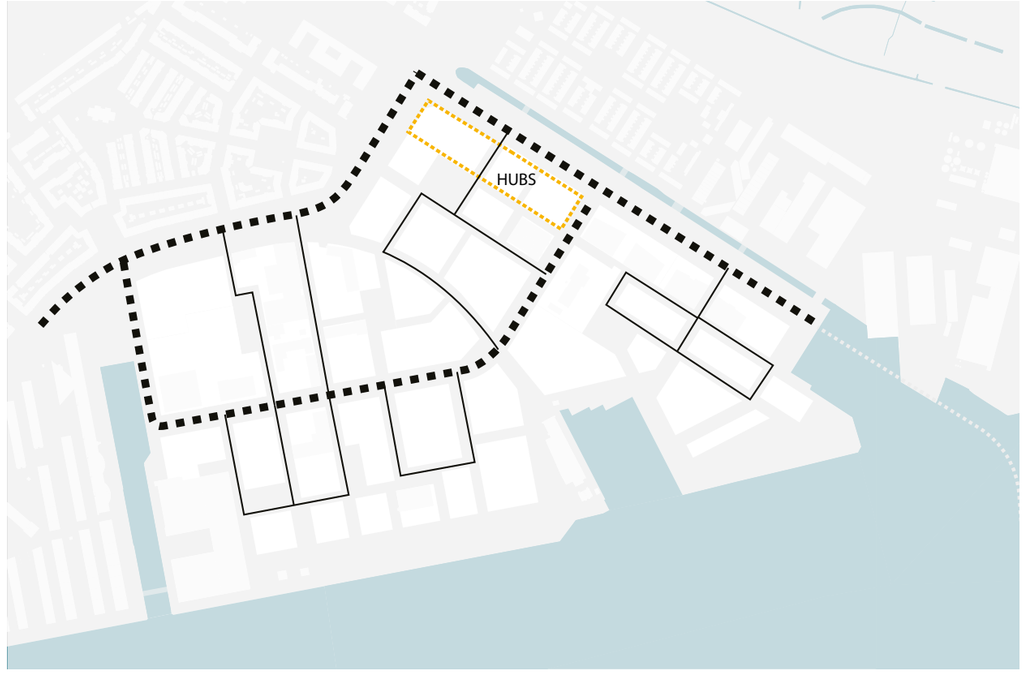

4.1.7 Fietsparkeren

Voor het Hamerkwartier gelden fiets- en scooter-parkeernormen zoals omschreven in de ‘Nota Parkeernormen Fiets en Scooter’. Benodigde parkeerplaatsen voor wonen en niet-wonen worden gerealiseerd op eigen kavel. Bezoekersparkeren voor woningen komen in de openbare ruimte en bedraagt minimaal 0,5 fietsparkeerplaats per woning en 0,13 parkeerplaats voor scooters.

Uitgangspunten

- Bezoekersparkeren in de openbare ruimte bedraagt minimaal 0,5 fietsparkeerplaats per woning en 0,13 parkeerplaats voor scooters
- Bezoekers kunnen hun fiets parkeren in daarvoor aangewezen vakken

Referentiebeeld: fietsvak voor fietsparkeren

4.2 Maaiveld hoogtes en rainproof

De gemiddelde maaiveldhoogte is 1.00+ NAP. Door aanwezige bestaande gebouwen die behouden blijven, is de kans om het terrein te verhogen beperkt.

Rainproof

De openbare ruimte in de stad moet minimaal 60 millimeter neerslag per uur kunnen afvoeren. Het streven is om de afvoer van hemelwater te vertragen. De perceeleigenaar is zelf verantwoordelijk voor de verwerking van hemelwater op eigen terrein.

Omdat actief infiltreren in Hamerkwartier niet mogelijk is, is gekeken naar andere mogelijkheden. In de Meeuwenlaan zal onderzocht worden hoe het overtollige regenwater van de Noordelijke straten in de groenstrook opgevangen kan worden, en afgevoerd kan worden naar het Motorkanaal en watergang bij de Johan van Hasseltweg. Het streven is om zo weinig mogelijk water naar het Gedempt Hamerkanaal te sturen.

Het regenwater van de zuidelijke straten zal richting het IJ worden afgevoerd en in het Oeverpark worden opgevangen.

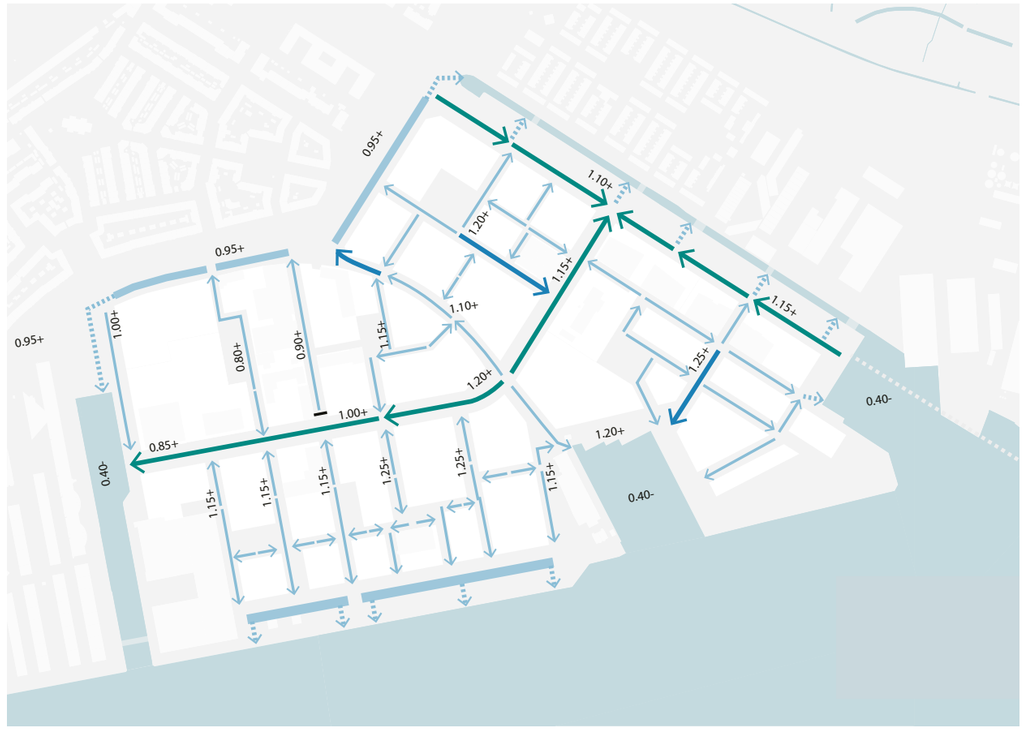

4.3 Bomen

Bestaande bomen

Er groeien verschillende soorten bomen in Hamerkwartier - Iepen, Essen, Paardenkastanjes. Een groot deel van de bestaande bomen kunnen tegen hoog grondwater, maar door de geringe groeiruimte onder de grond groeien zij slecht. Vooral hoog grondwaterstand in de Meeuwenlaan is een aandachtspunt voor de groei van de huidige Platanen. Er zijn twee monumentale Zomer eiken dichtbij GVB pontveerhaven die behouden moeten blijven.

Uitgangspunten

- Het streven is om zo veel mogelijk bomen te behouden of verplanten als mogelijk is. Enkele belangrijke criteria's zijn daarvoor o.a. de levensvatbaarheid, de technische straat of er op de plek kabels en leidingen aangelegd dienen te worden of andere bouwactiviteiten gaan plaatsvinden.
- Waar mogelijk, worden groeiplaatsverbetering toegepast voor de bestaande bomen.
- Gekapt hout als mogelijk hergebruiken voor de straatmeubilair.
- Dood hout is ook waardevol voor de biodiversiteit, het wordt in de gebied geplaatst om te decomposteren.

Bestaande bomensoorten

4.3.1 Bomenbalans

Het streven is zo veel mogelijk bomen behouden of verplanten als dit mogelijk is. De belangrijke criteria's zijn conditie van de boom, ondergrondse groeiruimte, en benodigde ruimte voor kabels en leidingen.

Huidige bomenbalans is een vooropname, na het opstellen van een Bomen Effecten Analyse zal duidelijk worden wlke bomen levensvatbaar of verplatbaar zijn, en zal een definitieve bomenbalans opgesteld worden.

Bomensoorten in Noord

Iep (Ulmus)
Esdoorn (Acer)
Es (Fraxinus)
Populier (Populus)
Eik (Quercus)
Els (Alnus)
Wilg (Salix)
Sierkers (Prunus)
Haagbeuk (Carpinus)
Meidoorn (Crataegus)
Linde (Tilia)
Plataan (Platanus)
Berk (Betula)
Acacia (Robinia pseudoacacia)
Paardenkastanje (Aesculus hippocastanum)
Gewone Beuk (Fagus sylvatica)
Gewone Vleugelnoot (Pterocarya fraxinifolia)
Bruine Beuk (Fagus sylvatica 'Atropunicea')
Sierappel (Malus)

Bomenbalans, vooropname

4.3.2 Nieuwe bomen

Met het uitbreiden en vernieuwen van de openbare ruimte, worden veel nieuwe bomen geplant - het aantal wordt in de ontwerptraject bepaald. Gemiddeld gaat een boom 50 jaar mee, het is belangrijk om goede condities te scheppen voor de bomen voor optimale en gezonde groei.

Uitgangspunten nieuwe bomen

- Gebruik inheemse soorten die veel voorkomen in de omliggende gebieden. Verbinding zoeken met Vliegenbos en Noord Hollandskanaal
- Zoek samenhang aan het IJ oevers: Buiksloterham, IJ Plein, NDSM
- Voor toepassing bomen volg randvoorwaarden omschreven in Puccini Handboek Groen.
- Dikkere bomen van 30-35 plantmaat, met een levensduur van 50 jaar en drie jaar intensieve nazorg.
- Minimaal 25 m^3 bewortelbaar volume per boom
- Plant bomen waar mogelijk in open groenstroken

Bomenstructuur, aantal bomen indicatief

4.3.3 Bomenstructuur

Bomenlanen in de straten

Bron: H+N+S Landschapsarchitecten

Losse structuur - plekken

Bron: Niels Lützen Landskabsarkitekter

Dubbele laan

Laan

Losse structuur

Structuurtypes

4.3.4 Soortenkeuze

Voor het kiezen van de nieuwe bomensoorten zijn de groeicondities (grondwater, wind, verharding) en beschikbare ruimte belangrijk.

In de bestaande straten, zoals Meeuwenlaan is het belangrijk om aan te sluiten bij de huidige soortenkeus. Gedempt Hamerkanaal is door de breedte van 25 meters geschikt voor bomen van de eerste grootte.

In de kleine straten is verticale groeiruimte beperkt, daardoor gaat de voorkeur uit naar bomen met smalle kroon. In deze straten is mengen van de soorten en kroonvormen wenselijk.

Bijzondere plekken, zoals IJ Oeverpark, bieden veel ruimte voor grote, vrij uitgroeidende bomen en diversiteit aan soorten.

Bron: Van den Berk Boomkwekerijen

Tilia platyphyllos

Corylus colurna 'VDB Obelisk'

Ulmus 'New Horizon'

Carpinus betulus 'A.Beeckman'

Ulmus 'Rebona'

Betula pendula

Alnus glutinosa 'Lanciniata'

Quercus palustris

Acer campestre'Elsrijk'

Fraxinus excelsior

Amelanchier lamarckii

Salix alba

Straten	Ruimtelijke toepassing	Eigenschappen		Condities			Groeiruimte min. 25m³
		Kroon	Bladkleur	Bodem	Grondwater-diepte	Verdraagt wind	
Gedempt Hamerkanaal (brede straat)	Laan, een soort, div. cultivars mogelijk	Ovaal, rond, piramidaal, eirond	Uniform	Zand	0.90m	Gemiddeld	>15.0m, 2.50m, 4.20m, 7.75m, 1.50m, min. 2.00m
Autoluwe Straten (smalle straten)	Laan, diverse soorten en cultivars mogelijk	Zuil, smal ovaal, smal eirond	Divers	Zand	0.90m	Gemiddeld	<15.0m, 2.50m, 4.20m, 4.25m, 1.25m, min. 2.00m
Johan van Hasseltweg (brede straat)	Laan, een soort, div. cultivars mogelijk	Ovaal, rond, piramidaal, eirond	Uniform	Zand	0.90m	Goed	<15.0m, 2.50m, 4.20m, 3.00m
Meeuwenlaan (brede straat)	Laan, bestaande gewone platanen	Rond	Uniform	Zand	0.60m-0.7m	Goed	<15.0m, 2.50m, 4.20m, 2.00m

Gedempt Hamerkanaal

Alnus glutinosa 'Laciniata'
Alnus x spaethii
Fraxinus angustofolia 'Raywood'
Fraxinus angustofolia 'Monophylla'
Fraxinus americana 'Autumn Purple'
Fraxinus americana 'Autumn Applauce'
Ulmus 'New Horizon'
Ulmus 'Plantijn'
Ulmus 'Rebona'

Autoluwe Straten

Acer campestre 'Elsrijk'
Alnus cordata
Betula utilis
Carpinus betulus 'A.Beeckman'
Corylus colurna 'VDB Obelisk'
Fraxinus excelsior
Fraxinus pennsylvanica
Liquidambar styraciflua 'Moraine'
Quercus cerris
Quercus palustris
Prunus avium 'Plena'
Pyrus calleryana 'Redspire'

Johan van Hasseltweg

Ulmus 'New Horizon'
Ulmus 'Rebona'
Ulmus 'Plantijn'
Ulmus 'Morton Glossy'

Meeuwenlaan

Platanus hispanica (bestaand)
Platanus orientalis (bestaand)

IJ Oeverpark en groene pockets

Acer campestre 'Elsrijk'
Alnus cordata
Alnus glutinosa 'Lanciniata'
Alnus incana
Betula pendula
Betula pubescens
Betula utilis
Carpinus betulus 'A.Beeckman'
Carpinus betulus 'Frans Fontaine'
Celtis julianae
Cercidiphyllum japonicum
Corylus colurna 'VDB Obelisk'
Fraxinus pennsylvanica

Bijzondere plekken	Ruimtelijke toepassing	Eigenschappen		Condities			Groeiruimte
		Kroon	Bladkleur	Bodem	Grondwater-diepte	Verdraagt wind	
IJ Oeverpark (Park)	Verspreid of clusters, diverse soorten	Divers	Divers	Zand, klei	0.90m	Zeer goed	min. 25m³
Johan van Hasselt groen (natuurlijke park)	Laan en clusters, diverse soorten	Divers	Divers	Klei, matig humeus en zand	0.90m	Goed	min. 25m³
Groene pockets (plantsoen)	Clusters, diverse soorten bomen	Divers	Divers	Zand, klein	0.60m-0.9m	Gemiddeld	min. 25m³
Meeuwenlaan groen (platsoen en wadi)	Verspreid, diverse soorten struiken	Divers	Divers	Zand, klei	0.60m-0.7m	Gemiddeld	n.v.t.

Fraxinus excelsior
Fraxinus americana 'Autumn Purple'
Liquidambar styraciflua
Liriodendron tulipifera
Nyssa sylvatica
Ostrya carpinifolia
Parrotia persica
Quercus cerris
Quercus frainetto
Quercus palustris
Quercus robur
Salix alba
Tilia cordata 'Rancho'
Tilia platyphyllos
Ulmus soorten
Zelkova serrata

Johan van Hasselt Park

Alnus glutinosa
Betula pubescens
Betula pendula
Carpinus betulus
Fagus sylvatica
Fraxinus excelsior
Fraxinus pensylvanica
Fraxinus angustofolia 'Raywood'
Fraxinus americana 'Autumn Purple'
Populus canadensis
Salix alba
Ulmus hollandica

Meeuwenlaan Groen

Amelanchier lamarckii
Alnus glutinosa 'Imperialis'
Aronia prunifolia
Cornus mas
Crataegus monogyna
Cytisus scoparius
Euonymus europaeus
Hippophae rhamnoides
Ilex aqualifolium
Laburnum x watereri 'Vossii'
Myrica gale
Pinus mugo
Prunus avium
Prunus spinosa
Salix caprea
Sambucus nugra
Taxus baccata
Viburnum opulus

4.4 Ecologie

Op een hoger schaalniveau maakt het Hamerkwartier deel uit van de ecologische structuur van het IJ. Door het IJ te koppelen aan het gebied wordt niet alleen een hogere gebruikswaarde gecreëerd, maar ook een leefbaarder projectgebied voor mens en dier.

Gebruik van inheemse beplanting, bomen, struiken, kruiden, grassen en wilde bloemen zorgen voor een grotere biodiversiteit en tegelijk voor weerstand tegen klimaatverandering, voor behoud en versterken van soorten en het voor beperken van het aantal plaag-dieren.

Kansen:

- Verlaagde vooroever in insteekhavens voor waterplanten, vissen en andere dieren.
- Bomenlanen werken als corridors voor vleermuizen. Kansrijke routes naar Vliegenbos zijn de Meeuwenlaan en de IJ-route. Onderbeplanting dient nachtinsecten aan te trekken.
- De Johan van Hasseltzone als een natte verbinding. Afwisseling van verschillende waterbiotopen en schaduwrijke plekken trekken veel insecten en amfibieën.
- Gekapt hout hergebruiken, ze vormen een verstopplaats voor diverse insecten en een groeiplek voor paddenstoelen en schimmels. Boomstronken zorgen er ook voor dat de maaier niet het bloemenveld in kan rijden.
- Ecopassages voor kleine zoogdieren en amfibieën opnemen in het brugontwerp of bij brede wegen.
- Donkere plekken en routes ontwerpen en diervriendelijke verlichting gebruiken
- Planten van inheemse bomensoorten. Bomen kiezen die veel insecten aantrekken en als voedselbron voor de dieren functioneren.
- Gebruik van inheemse, diverse beplanting, bomen, struiken, kruiden, grassen en wilde bloemen. Het streven is 50% inheemse beplanting gebruiken in de openbare ruimte.
- Natuurvriendelijke beheer en maaien, ecologisch beheerde plekken ontwerpen.

Groenstructuur van Noord

- Gebouwen natuurinclusief ontwerpen. Groene daken als broedplekken voor de scholekster, het visdiefje of de grijze roodstaart. Gaten en hollen voor vleermuizen, mussen en gierzwaluwen.
- Danken op meer dan 60m hoogte zijn geschikt voor de slechtvalkkast.
- Waterdaken bieden een plek voor dieren uit Waterland.
- Een groene gevel warmt minder snel op en dient als een schuilplek voor diverse dieren.
- Straatgroen met struiken van minimaal 3m hoog en schuilplekken voor de vogels, zoals gevelgroen en hagen.
- Eetbaar groen waar mogelijk.Eetbaar groen waar mogelijk.
- In de tussenfase kijken waar tijdelijk natuur kan ruimte krijgen.

Veelvoorkomende soorten

Het IJ

Steur

Meerval

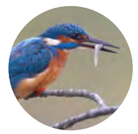

IJsvogel

Huismus

Gierzwaluw

Sperwer

Snoek

Riet

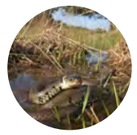

Ringslang

Vliegenbos

Bosuil

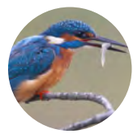

IJsvogel

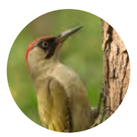

Groene specht

Houtduif

Gewone es (Fraxinus excelsior)

Hollandse Iep (Ulmus × hollandica Mill)

Gewone Esdorn (Acer pseudoplatanus)

Bron: Verspreidingsatlas, Fishing in Holland, Vogelbescherming, © A. Meijer, Notre Nature, Free Nature Images (Martin Mollet), Houtekamer, Van den Berk Boomkwekerijen.

Kansen ecologie in kaart

1 Oeverpark
- Rugstreep padden poelen
- Rietland
- Macrofauna
- Ringslang
- IJsvogel
- Vleermuizen
- Oeverzwaluw
- Watervogels
- Insecten

2 Wadi Meeuwenlaan
- Rugstreep padden poelen
- Macrofauna
- Vogels
- Insecten

3 Johan van Hasselt Kanaal
- Steur
- Meerval
- IJsvogel
- Huismuis
- Snoek
- Rietland
- Ringslang
- Gierzwaluw
- Groene specht
- Houtduif
- Vleermuizen
- Insecten
- Watervogels
- Waterspitsmuis

4 Johan van Hasselt haven
- Steur
- Meerval
- IJsvogel
- Snoek
- Rietland
- Ringslang
- Gierzwaluw
- Groene specht
- Rugstreep padden poelen
- Waterspitsmuis
- Watervogels

- Hoofd Ecologische Verbinding
- Straat Ecologische Verbinding
- Water Ecologische Verbinding
- Groen met diverse bomen
- Groene Daken
- Geveltuinen
- Straat Groen

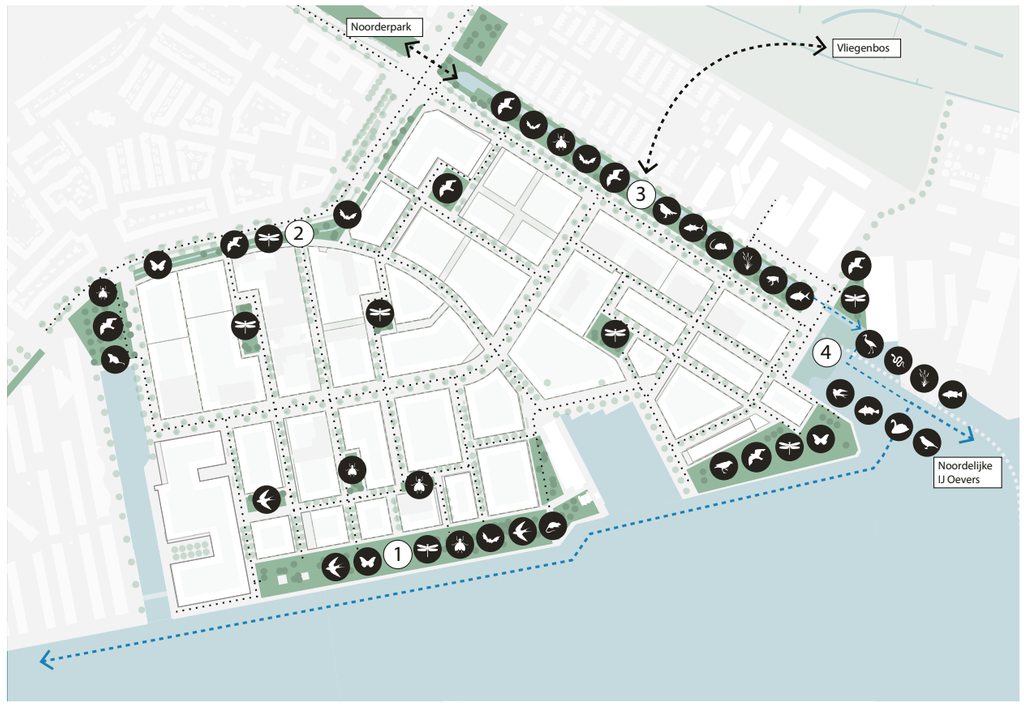

Kansen ecologie in profiel

Groene pockets

Verschillende hoogtes van groen werken als stapstenen voor de dieren. Hier kan verschillende biotopen toegepast worden, bijvoorbeeld door heuvels of laagtes in het maaiveld groeien verschillende planten en komen andere dieren voor.

Straat Groen

Bloemrijke inheemse beplating biedt voedsel voor insecten en bijen. Diversiteit van de beplanting zorgt dat er altijd iets bloeit, en bloembollen zorgen voor het groen al vroeg in de voorjaar. Een biodiverse straat die overlastgevende soorten in stand houdt. Struiken zorgen voor de schuilplaatsen voor de vogels.

Geveltuinen

Gevel groen dient als schuilplek voor diverse soorten. De groene wanden met minimaal 3 meter hoge struiken in de buurt zijn ideale schuil-en nestelplekken voor de mus. Bloeiende beplanting zorgt voor de stuifmeel en insecten, dat een voeding wordt voor vogels en vleermuizen.

Groene Daken

Op de gebouwen zijn er kansen voor dieren die normaal in gaten en holen leven in rotsachtige habitats. Ook dieren die op daken broedden zijn gebaat met een “bruin” dak waar ze hun eieren op kunnen leggen. Er zijn ook groendaken met intensief groen waar vele vogels, maar ook bijen en vlinders graag gebruik van maken. Een waterdak kan een mooie biotoop worden voor de plas-dras vogels in de buurt. Op de daken van meer dan 60m zou er in het gebied een slechtvalkkast kunnen komen.

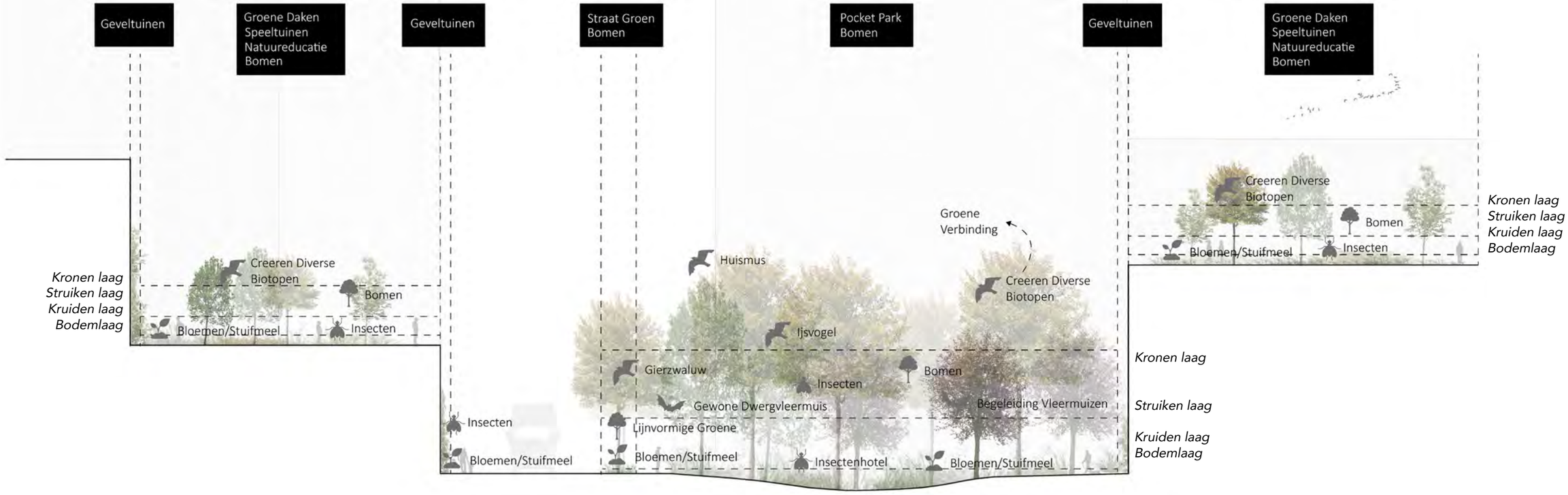

4.5 Sport en spelen

Het is belangrijk dat sporten en bewegen in de stad mogelijk is, zowel in verenigingsverband als in andere verbanden of op eigen initiatief. Amsterdam kent een referentienorm voor sport en spelen per aantal woningen. Volgens deze norm is 3.250m² speelruimte nodig voor jongere kinderen, 6.500m² aan de speelvelden voor oudere kinderen en 6.500 m² sport in openbare ruimte.

In Hamerkwartier maken we sport mogelijk in het park, op straten en pleinen; van calisthenics tot freerunning tot jeu des boules. Sport en spelen is voor alle leeftijden, voor iedereen dichtbij en toegankelijk. Sport- en speelplekken zijn aantrekkelijk ingericht. De wensen van de bewoners uit de buurt zijn een belangrijk uitgangspunt voor de inrichting van sport- en speelruimte.

Sport- en speelprogramma bedraagt

- 6.500m² urban sportpark
- 6.700m² sport in openbare ruimte
- 3.350m² speelplekken (0-6jaar), waaronder 3 schoolpleinen dat openbaar zijn na de schooltijd
- Grote speeltuinen voor alle leeftijden op Motorplein en IJ Oeverpark

1 Compact Urban Sportpark
2 Speeltuin
3 Openbare schoolplein
4 Water sport en spelen
5 Groen spelen in de natuur
6 Buurtplein
7 Oeverpark

Stedelijke Speeltuin: R=500m
Buurt Speeltuin: R=200m
Hoofdinfrastructuur: veilige oversteekplekken en stoepen
Wegen met autovrije trottoirs
Autovrij openbare ruimte
Groen (parken, scholen en wadi's)
Verbindingen Hamerkwartier

4.5.1 Sport

Hamerkwartier is geschikt voor innovatieve en kleinschalige sport- en beweegvormen (hardlooproutes, urban sports, padel, footy, oudoor fitness). Er wordt ingezet op autovrije hardloop routes, trapveldjes, bootcampterreinen en uitdagende sportaanleidingen.

Compact sportpark op Hamerkop wordt in de vervolgfase verder onderzocht op de programmering en haalbaarheid.

Uitgangspunten

- Compact sportpark op Hamerkop. Kleinschalige georganiseerde buitensport voorzieningen, zoals velden voor padel of footy.
- Autovrije Oeverpark verbonden met de omgeving - rondje hardlopen naar Vliegenbos, Noorderpark, langs het IJ.
- Kleinere sportaanleidingen waar mogelijk, langs de Meeuwenlaan en groene pockets.
- Sportprogramma afgestemmen met de bestaande sport in de omgeving.

Urban sportpark - binnen, buiten en op de daken

Bron: © Falk Scheller

Bron: EFFEKT architects

Bron: JAJA architects, © Rasmus Hjortshøj

Sport in openbare ruimte

Bron: AD © Bert Beelen

Bron: Carve Landscape Architecture

Sportaanleiding

Bron: MASU Planning © Kirstine Autzen

Bron: Planergruppe © Claudia Dreysse

Bron: Constructo Skatepark Architecture

4.5.2 Spelen

Voor kinderen, volwassenen én ouderen geven de straten, parken, pleinen en het water in de stad aanleiding tot spelen en bewegen. Om te spelen is het fijn als je gezelschap hebt, je je veilig voelt en de omgeving prikkelt om zelf een spel te verzinnen.

Spelen en bewegen maken integraal onderdeel uit van het ontwerp voor de openbare ruimte en is ruimtelijk vervlochten met de inrichting van de wijk. Sport-, speel- en beweegplekken zijn via veilige routes met elkaar verbonden.

Verschillende leeftijdsgroepen hebben verschillende speelvoorzieningen nodig. Voor de jongste kinderen zijn er kleinere plekken dicht bij huis belangrijk. Hier zijn speelaanleidingen en is zitgelegenheid voor buurtbewoners. Wat verder weg komen de grote speelplekken (vanaf 1.000 m^2) in IJ Oeverpark en op Motorplein. Hier vinden kinderen en volwassenen van alle leeftijden uitdaging om te spelen en sporten, of om bij elkaar te zitten en de actievelingen te bekijken.

De openbare ruimte zelf geeft ook aanleiding voor bewegen, sporten en spelen. De stoepen, muurtjes, trappen en randen bestaan uit verschillende materialen nodigen en dagen uit.

Op de speelplekken zal een divers aanbod te vinden zijn voor iedereen van nul tot 99 jaar: van schommels voor alle leeftijden, jeu de boule-banen tot zandbakken voor de allerkleinsten. Door ruimtelijke en functionele kwaliteiten slim te combineren kan meerwaarde gecreëerd worden.

Schoolpleinen

Schoolpleinen zijn belangrijke speelplekken in stedelijk gebied. Alle schoolpleinen zijn openbaar toegankelijk. De pleininrichtingen zoeken aansluiting bij het aanwezige openbare groen. Schoolpleinen liggen in de luwte, hebben een groen karakter, zijn regenbestendig ingericht en voor het grootste deel onverhard. Hoogteverschillen stimuleren natuurlijk spelen. Bijkomende voorzieningen als opslag, afvalbakken, fietsparkeren et cetera worden integraal meegenomen in het pleinontwerp.

Uitgangspunten

- Brede stoepen zodat er dicht bij huis ruimte is om te spelen
- Speelplekken zijn niet alleen geschikt, aantrekkelijk en toegankelijk voor kinderen, maar voor iedereen. Spelaanbod is divers.
- Een netwerk van buurt-, wijk- en stadsspeelplekken. Hierarchie speelplekken: bijzondere speeltuin (Oeverpark), wijkspeeltuin (Motorplein), buurtspeeltuinen (pockets), spelaanleidingen
- Benut locatie aan het water, en maak spelen met water mogelijk
- Zorg voor een menging van speelplekken voor verschillende leeftijdsgroepen
- De inrichting van speeltuinen laat eigen invulling en het zelf verzinnen van een spel toe
- Schaduw en groen in de speeltuinen zijn belangrijk. Groen prikkelt zintuigen en kan gebruikt worden als speelmateriaal.
- Zorg voor watertappunten bij de speeltuinen
- Alle speelplekken worden aangewezen als rookvrije zones

Spelen in Oeverpark- hoogstedelijk en bijzonder

Bron: Nyréns Arkitektkontor © Åke Eson Lindman

Bron: Hollandse Hoogte © Arie Kievit

Bron: Lateral Office

Groene pockets - plek voor de buurt

Bron: atelier Invormgeving Bergen op Zoom

Bron: yoururbanplayground

Bron: KLA

Inspiratieboek 'Spelen in de Stad'

Speelaanleidingen

Bron: Speelbomen

Bron: MASU Planning © Kirstine Autzen

4.5.3 Zwembad

Het ligging aan het IJ biedt kansen voor het openbare buitenzwembad of zwemwater locatie. Echter ligt de vaarroute dichtbij de kade, en zwemmen in vaarwater is gevaarlijk en verboden. Twee insteekhavens - hellinghaven of pontveerhaven - zijn wel kansrijke plekken voor zwemmen. In de uitwerkingsfase wordt vervolg onderzoek uitgevoerd om te kijken of het mogelijk is.

Bron: Atelier Bow-Wow + Architectuuratelier Dertien 12 © Stef Declerck

Bron: © Rasmus Hjortshøj

Bron: © Elkaer Furhauge

Bron: © Runolfer Gudbjornsson

4.6 Materialen en objecten

Flexibiliteit

Zowel de flexibiliteit als de hoge gebruiksdruk van de openbare ruimte moeten door de materialisering worden gefaciliteerd. Qua belasting, maar ook qua taal en communicatie moet de materialisering uitstralen welk gebruik mogelijk wordt gemaakt. Het moet verschillende soorten gebruik uitdagen op de brede stoepen. Lage trottoirbanden moeten inrijbewegingen voor inpandig verkeer mogelijk maken.

Karakter

Zowel de flexibiliteit als de hoge gebruiksdruk van de openbare ruimte moeten door de materialisering worden gefaciliteerd. Qua belasting, maar ook qua taal en communicatie moet de materialisering uitstralen welk gebruik mogelijk wordt gemaakt. Het moet verschillende soorten gebruik uitdagen op de brede stoepen. Lage trottoirbanden moeten inrijbewegingen voor inpandig verkeer mogelijk maken.

Implementatie

De implementatie van alle materialen wordt beoordeeld op basis van praktische overwegingen, toepassing, risico's, veiligheid, aanleg en onderhoud.

Klimaatadaptief

Geselecteerde materialen zullen de klimaat-adaptieve ambities van het Hamerkwartier en van Amsterdam weerspiegelen. Materialen moeten bijvoorbeeld passen binnen de rainproof-concepten en maatregelen omtrent waterbeheer.

Circulair

Het Hamerkwartier heeft de ambitie circulair te zijn. Materialen worden beoordeeld op basis van circulaire principes of worden gerecycled. De bruikbaarheid van de huidige openbare-ruimte-materialen en de herbruikbaarheid van nieuwe materialen (conform Puccini principes) spelen hierbij een voorname rol.

4.6.1 Bestaande materialen

Asfalt

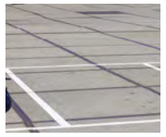

Stelconplaten

Betonstraatstenen

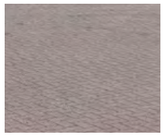

Rode betonstraat-stenen, keiformaat

30x30cm beton-tegels

Gebakken klinkers, keiformaat

Gebakken klinkers, keiformaat

Gebakken klinkers, keiformaat

4.6.2 Voorstel materialen

Het Hamerkwartier is een industrieel gebied, waar diverse relicten en materialen het verleden vertellen. Het gebied is ruw, rauw en functioneel en voor het behoud van het industriële karakter is het van belang om historische materialen een plek te geven in de openbare ruimte. Dat zijn betonplaten en gebakken klinkers. Stelconplaten worden hergebruikt voor laden en lossen en andere parkeerplekken. Hergebruikte gebakken klinkers worden toegepast in het trottoir. Om zo veel mogelijk hergebruikte materiaal toe te passen, is een onderzoek nodig welk formaat gebakken klinkers het meest beschikbaar is en past in het gebied. Er wordt nu uitgegaan van linge- of dikformaat.

De openbare ruimte wordt een verlengstuk van de bedrijfsvloer, er komen laad- en losplekken om de logistiek te faciliteren. In de woon-werkstraten worden lage trottoirbanden toegepast voor het comfortabel in- en uitrijden van vrachtverkeer.

Ter bescherming van de bomen, stellen wij voor om een vierkante (beton) boomkrans te onderzoeken en ontwerpen, die regenwater doorlaat.

bijzondere plekken

Tijdens de vervolgtraject wordt de materialen voor bijzondere plekken bepaald, met de oog voor behoud van de karakter.

asfalt, zwart en rood

gebakken klinkers, keiformaat, rood bruin

gebakken klinkers, linge-/dikformaat, rood bruin,

stelconplaten, 2.0 x 2.0m, en 2.0x1.0m, beton

Trottoir- en opsluitbanden, Uitgewassen Amsterdam, beton

vierkante boomkrans (beton), verhoogd ter bescherming van bomen en water doorlatend

straatkolk, 450x200mm

Werk- en woonstraten

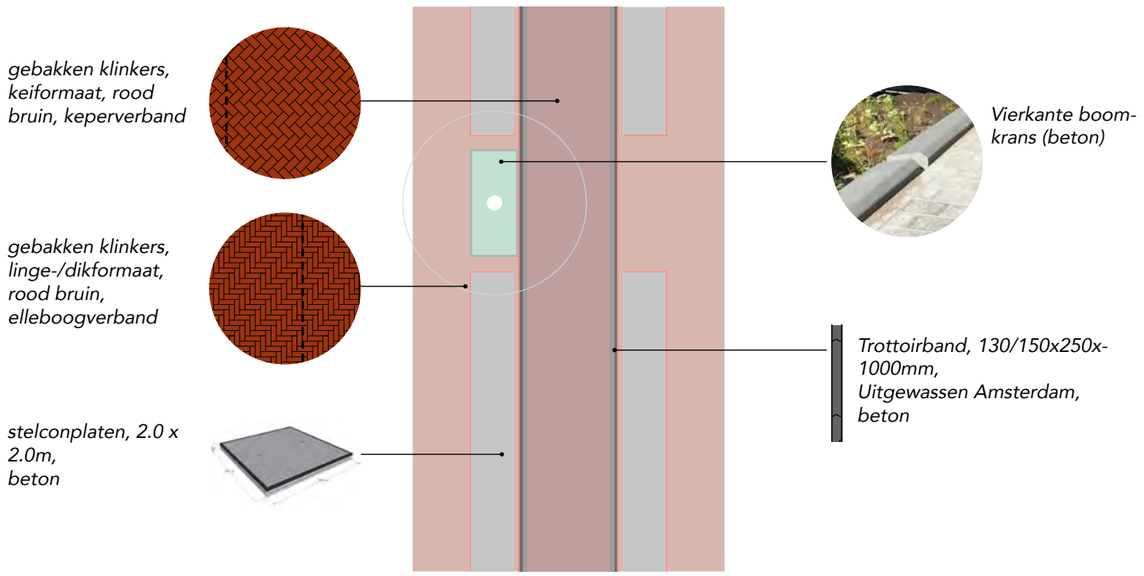

Autovrije Straten

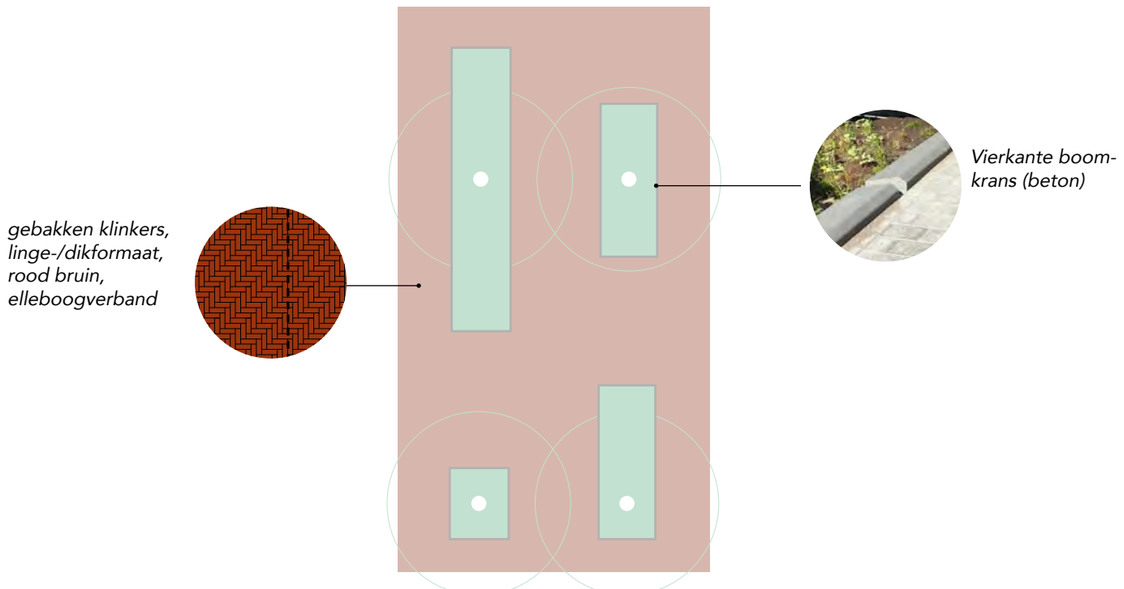

4.6.3 Objecten en Structuren

In de openbare ruimte zijn er tal van elementen te vinden die behouden dienen te worden voor de toekomst. De volgende paragraaf toont manieren waarop deze structuren en elementen kunnen worden hergebruikt. Deze elementen hebben de mogelijkheid om bezoekers en bewoners te verbinden met de rijke geschiedenis en innovaties die hier hebben plaatsgevonden. Ze geven de openbare ruimte lading, betekenis, verhaal, sfeer en zijn belangrijk voor de kwaliteit.

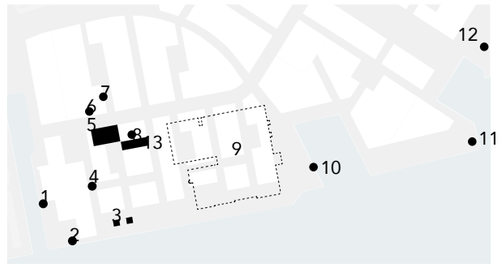

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

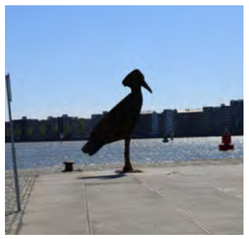
11

12

13

verplaatsbaar

verplaatsbaar

verplaatsbaar

4.6.4 Hergebruik van objecten en structuren

Landschaftspark, Germany

Bron: © Hervé Abbadie, Foundries' Garden, France

Bron: © Claudia Dreyße, Zollverein Park, Germany

Bron: © Johnny Umans, Wijkpark De Porre, Belgium

Bron: © Johnny Umans, Wijkpark De Porre, Belgium

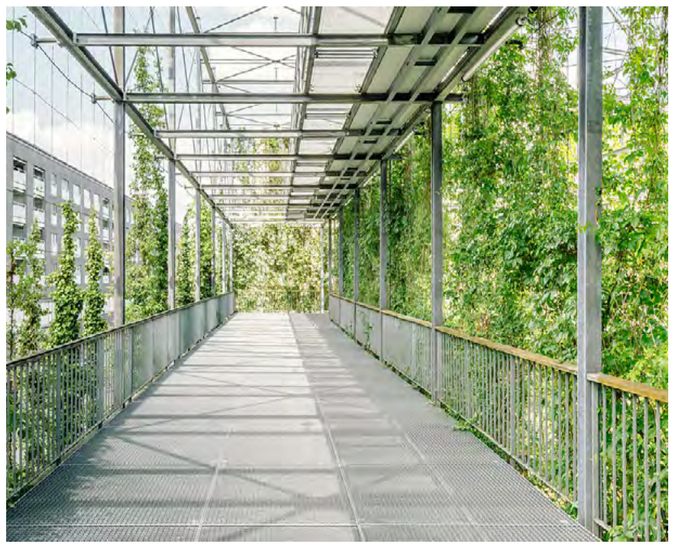

Bron: © Jan Thoma Fotografie, MFO Park, Switzerland

4.6.5 Bruggen

Voor de verbindingen met de omgeving komen er vier nieuwe bruggen.

1. Brug Motorkanaal verbindt het Hamerkwartier met het IJPlein en maakt de route langs het IJ mogelijk. De locatie van de brug is indicatief, wel moet de brug zo dicht bij het IJ komen.

2. Nieuwe bruggen naar Vogeldorp

3. De Oostbrug kent zijn eigen ontwikkeling en volgt een apart traject.

In de vervolgfase wordt een Programma van Eisen voor alle bruggen opgesteld.

Brug Motorkanaal
fiets- en voetgangersbrug
Oostbrug (openbaar vervoer, fiets en voetganger)

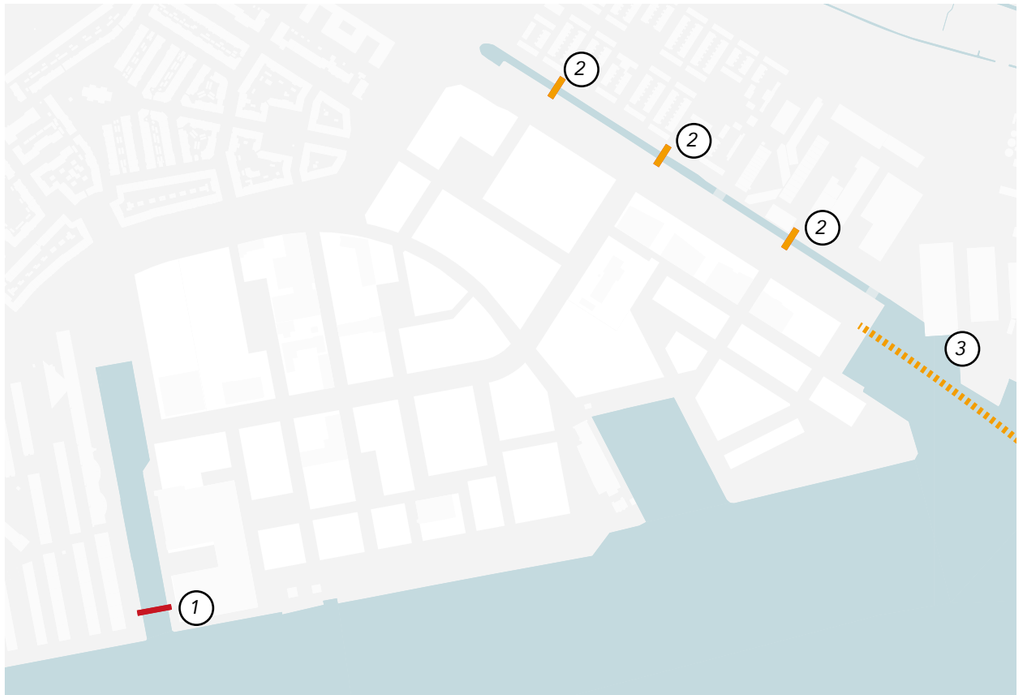

4.6.6 Kades

Een groot deel van de huidige kades zijn in privé eigendom. Er zijn veel verschillende soorten kades - van metselstenen tot de stortstenen. Gemetselde kademuur wordt vervangen. In de toekomst worden de kades openbaar.

Om voldoende ruimte te geven aan de nieuwe recretieve IJ route, wordt de oeverlijn verlegd. De nieuwe kade zal in verlengde liggen met de bestaande kade bij het IJ Plein. Zo komen 3 meters extra ruimte voor de voetgangers en fietsers.

Uitgangspunten

- Bij de renovatie van kademuren kan rekening worden gehouden met muurplanten door onder andere het gebruik van kalkrijke specie.
- Faunatrapjes toepassen aan de kades zodat dieren het water uit kunnen klimmen.
- Onderzoek of een vooroever van de stortstenen mogelijk is, en ook mogelijkheid voor drijvend groen toe te passen.

Beton
Stalen damwand
Metselwerk
Stortstenen
Betontafel
Oude kade onder het maaiveld
Toekomstige kadelijn
zoekgebied oeveruitbreiding, geen onderdeel van Investeringsbesluit

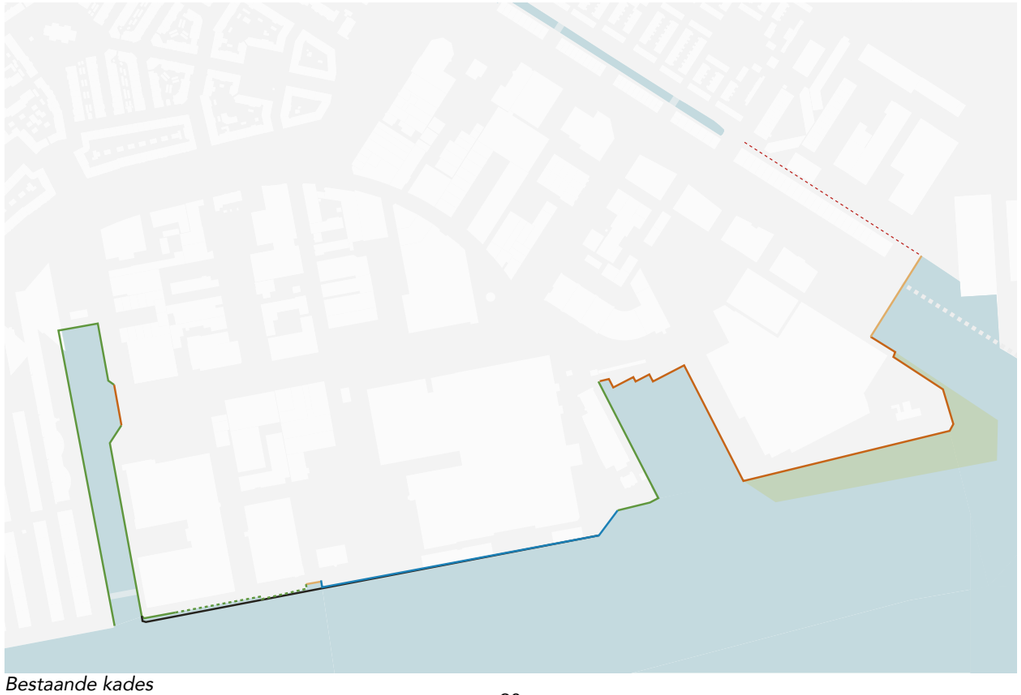

Bestaande kades

4.6.7 Verlichting

In Hamerkwartier sluit de keuze voor de soort van lichtmasten voor verlichting aan op het Amsterdamse beleid - Puccini. Dit betekent dat het 21e eeuw armatuur wordt toegepast. Het armatuur wordt op meerdere manieren ingezet: een staande mast enkel en dubbel, en hangende armatuur. Voor verblijfsplekken, zoals groene pockets en groen langs de Meeuwenlaan is gekozen voor het paaltoparmatuur (een standaard binnen de Puccini-methode). In de IJ Oeverpark en Motorplein is een speciale armatuur op zijn plek.

In de uitwerking van de inrichtingsplannen en de daarbij horende lichtberekeningen wordt de juiste balans bepaald tussen de locaties en hoogte van de lichtmasten en de intensiteit van de lichtbron.

Mast en armatuur van de 21e eeuw

Conische mast met kegelarmatuur

Apollomast met bolarmatuur

Standaard hoge mast met standaard armatuur

Apollomast met bolaramtuur (bestaand)
Standaard hoge mast
21ste eeuw mast en armatuur
21ste eeuw hangverlichting
Conische mast met kegelarmatuur
IJ Oeverpark, n.t.b.

4.7 Afvalinzameling

Afval van bewoners wordt ingezameld in ondergrondse bakken. Deze bakken worden wekelijks geleegd door een vuilniswagen. Daarvoor zijn containers nodig voor glas, papier, restafval, groente-, fruit- en tuinafval en textiel.

De containers worden in clusters van vier à zes containers verspreid door de wijk aangeboden. Hiermee kunnen combinaties van containers worden geplaatst die het scheiden van afval vergemakkelijken. De containers zijn zo geplaatst, dat de vuilniswagen ernaast opgesteld kan worden om de container te lossen. De vuilniswagen hoeft niet achteruit te manoeuvreren. Bomen worden op voldoende afstand geplaatst van containers, zodat de vuilniswagen (met giek) ongehinderd containers kan legen.

Afval van ondernemers wordt veelal door particuliere afvalverwerkers ingezameld. Afval wordt op eigen kavel gesorteerd en opgeslagen. De benodigde ruimte moet gereserveerd worden in de gebouwen of op eigen kavel. In Hamerkwartier wordt collectief organiseren van bedrijfsafval gestimuleerd, dit om onnodige vervoersbewegingen en overlast te voorkomen.

In de afbeelding hiernonder zijn indicatieve locaties ondergrondse afvalcontainers aangegeven. Een ontwerp wordt opgesteld in de uitvoeringsfase.

ondergronde afvalcontainers

loopafstand, 75m (comfortabele afstand, maximaal 150m)

Steerbeeld IJ Oeverpark

5. Straatprofielen

5.1 Meeuwenlaan

30 km/h straat

De Meeuwenlaan is een bestaande straat, die 20 jaar geleden is heringericht. Het huidige profiel wordt behouden om de bestaande bomen te beschermen tegen wortelschade.

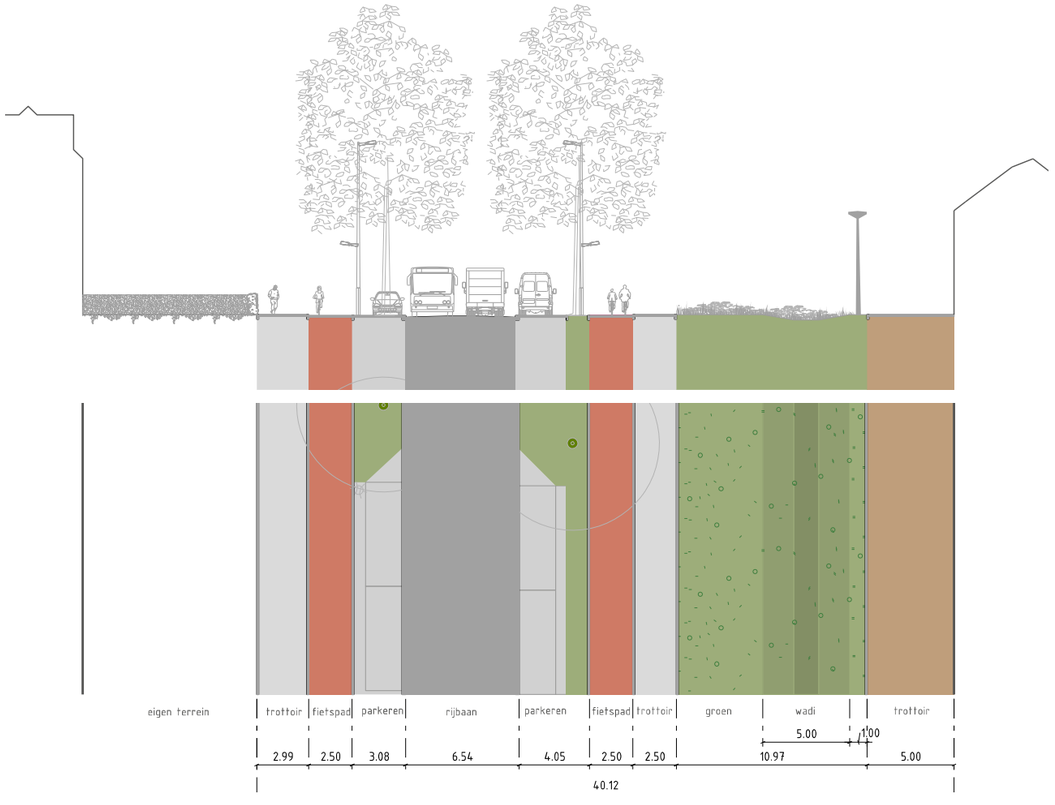

5.2 Johan van Hasseltweg

30 km/h straat

De Johan van Hasseltweg is aangewezen als mogelijke aanlandingslocatie voor de IJ-oeververbinding. Dit gepresenteerde profiel is een voorlopige oplossing, en wordt nog verder uitgewerkt om mogelijk toekomstig gebruik in te passen.

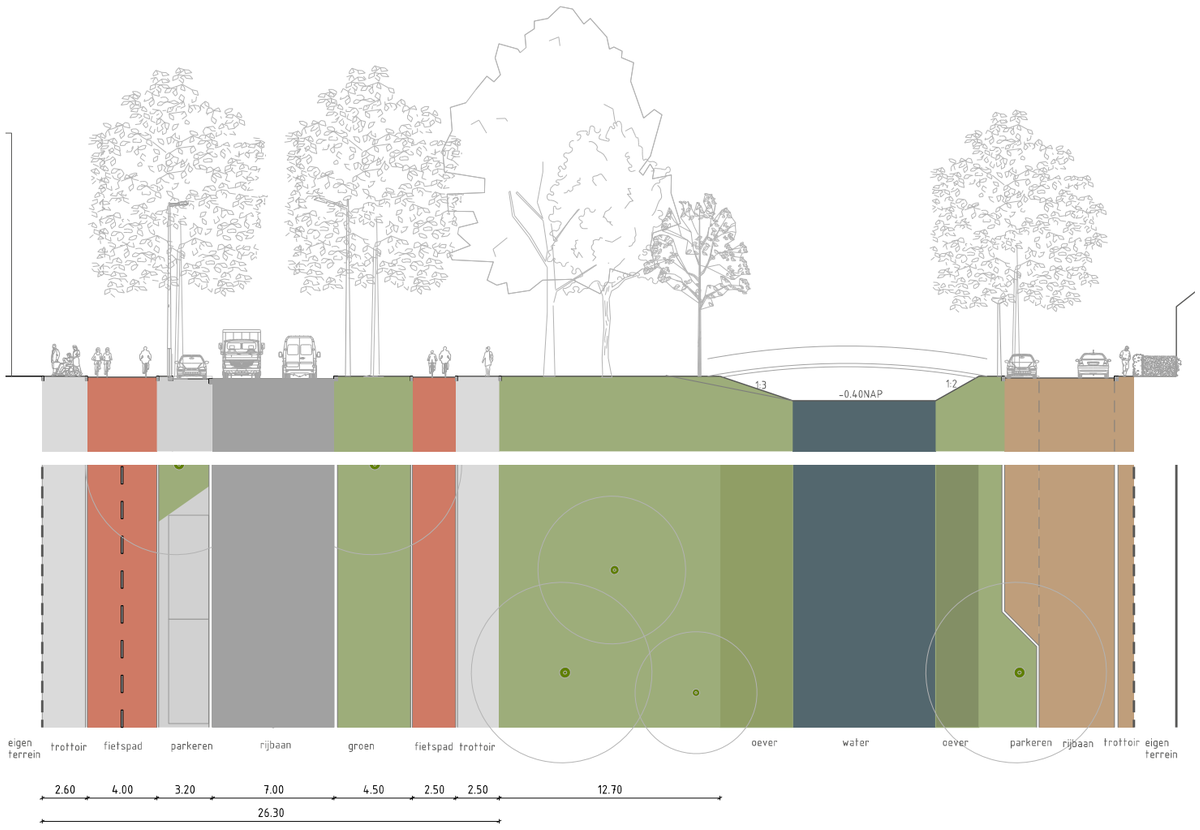

5.3 Gedempt Hamerkanaal

30 km/h straat

Hoofdontsluitingsweg van het Hamerkwartier, met een ruim profiel van 25 meter. Aan beide kanten komen 3.0m brede flexstroken voor fietsparkeren, laden en lossen, kort parkeren, bomen en andere functionaliteiten. Er is gekozen voor een duidelijke doorgaande bandenlijn langs de rijbaan.

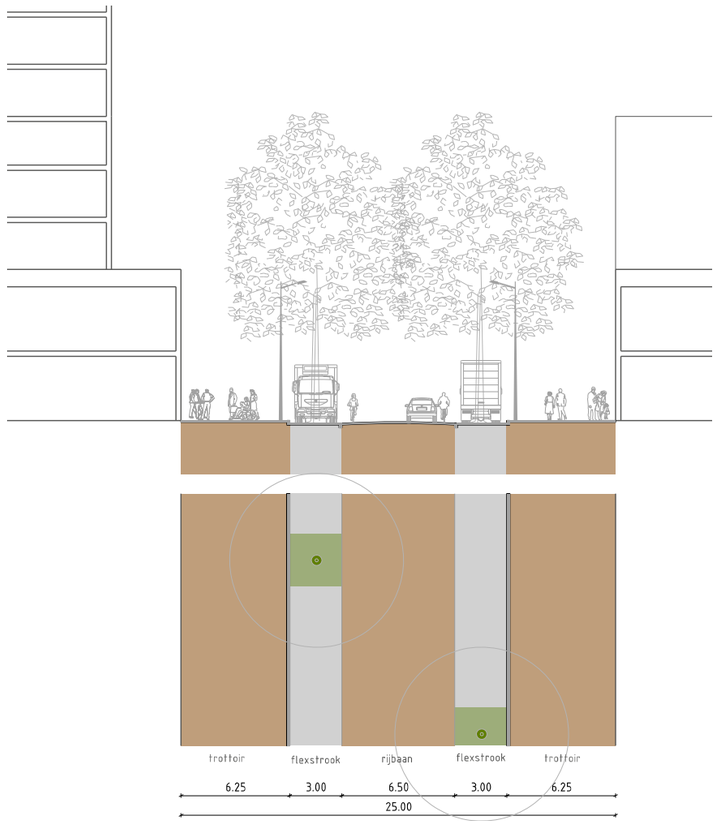

5.4 Motorkade

30 km/h straat

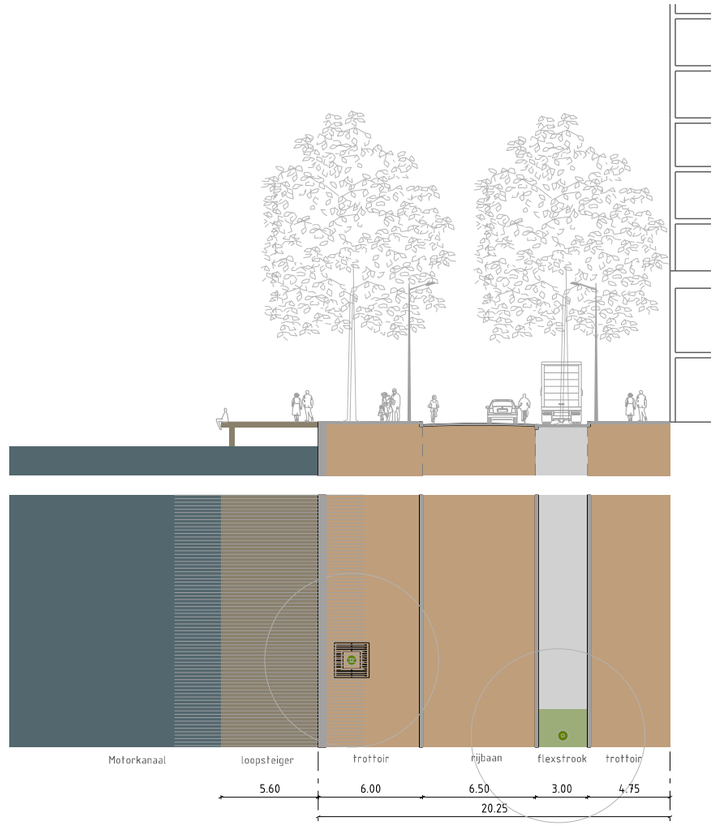

5.5 Schaafstraat

30 km/h straat

Schaafstraat

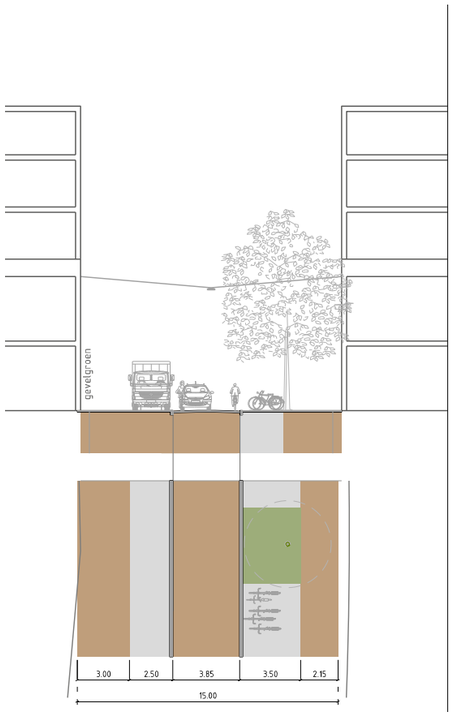

5.6 Beitelkade

30 km/h straat

Beitelkade

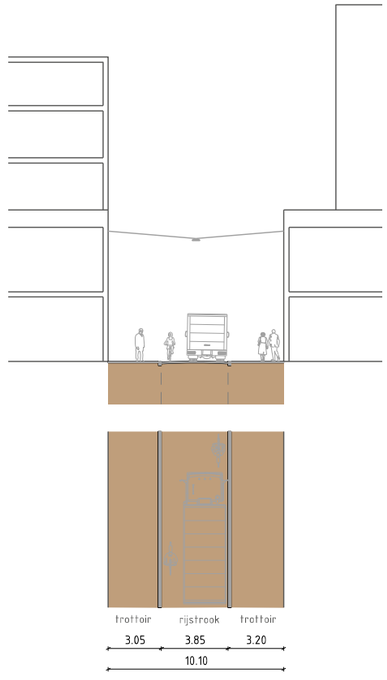

Sfeerbeeld Johan van Hasseltzone

6. Bijzondere plekken

6.0 Overzicht bijzondere plekken

IJ Oeverpark

Hamerkop

Motorplein en Motorkanaal

Hellinghaven

Pontveerhaven

Groene pockets

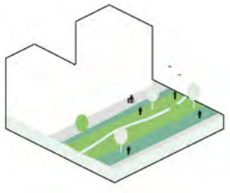

Meeuwenlaan

Johan van Hasselt

6.1 IJ Oeverpark

Uitgangspunten

- IJ Oeverpark zal een groene oasis aan het water worden, een plek voor de buurt en voor de hele stad
- Industriele karakter en geschiedenis moet zichtbaar zijn, oude gebouwen en structuren worden geintegreerd in het ontwerp.
- Er komt ruimte voor diverse activiteiten, iedereen kan een eigen plek vinden. Invulling van het programma van het park zal in participatie met de buurt en stad bepaald worden
- Het park zal autovrij zijn, bevoorrading vindt plaats tijdens venstertijden.
- Fietsers delen ruimte met de voetgangers, er komen geen fietspaden.
- In Oeverpark is er ruimte voor bijzondere sport- en speelvoorzieningen
- Ruimte voor horeca en kleine evenementen
- In het groen zullen wadi's komen als waterbuffer tijdens hevige regenval. Er mag niet geinfiltrereerd worden, maar wel vertraagd afvoeren naar het IJ
- IJ Oeverpark is een belangrijke schakel voor de ecologie, belangrijk om de kansen te benutten in het water en op het land

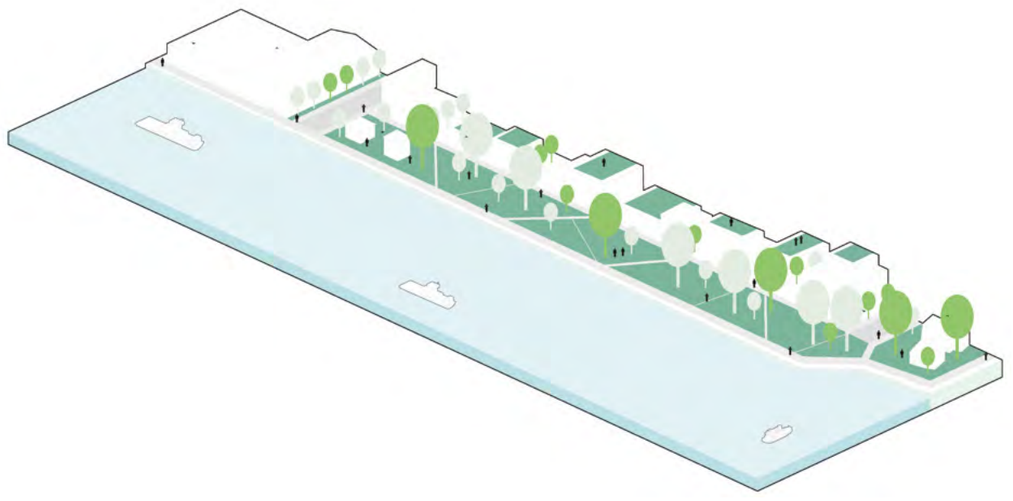

Bron: DA Landscape © Xiaohui Jin

Bron: DA Landscape © Xiaohui Jin

Bron: © Arnout Fonck

6.2 Hamerkop

Uitgangspunten

- Hamerkop zal een bestemming worden voor de sport - er komt een urban sportpark met sportvoorzieningen buiten, binnen en op de daken. Sportpark is vanwege buurtfunctie zoveel mogelijk openbaar toegankelijk.
- Supercompact sportpark model bevat kleinschalige georganiseerde bui-ten-sportvoorzieningen, die aansluiten bij de gebruikers uit deze buurten, zoals velden voor padel en footy.
- Een continue route langs het IJ, voor voetgangers en fietsers. Fietsers de-len ruimte met de voetgangers, er komen geen fietspaden.
- Het park zal autovrij zijn, bevoorrading vind plaats tijdens venstertijden.
- Naast het sport, er komt ook ruimte voor de verblijven en groen.

Bron: © Falk Scheller

Bron: © Iwan Baan

6.3 Motorplein en Motorkanaal

Uitgangspunten

- Motorplein zal een plek zijn voor alle omliggende buurten, een schakel tussen verschillende mensen
- Het wordt een plek waar verblijf, ontspanning en ontmoeting centraal staat, iedereen moet welkom voelen
- Er komen diverse voorzieningen voor spelen en sport, zitplekken. De invulling van de programma en vormgeving van de plein zal tijdens participatietraject bepaald worden
- Relatie met water en beleving van water staat centraal
- Deel van de ruimte zal gereserveerd zijn voor experiment en tijdelijke invulling (vrije ruimte)
- Er is een verbinding nodig voor regenwater vanaf de wadi in de Meeuwenlaan naar Motorkanaal, er ligt hier een kans om regenafvoer zichtbaar te maken en gebruiken als speelelement

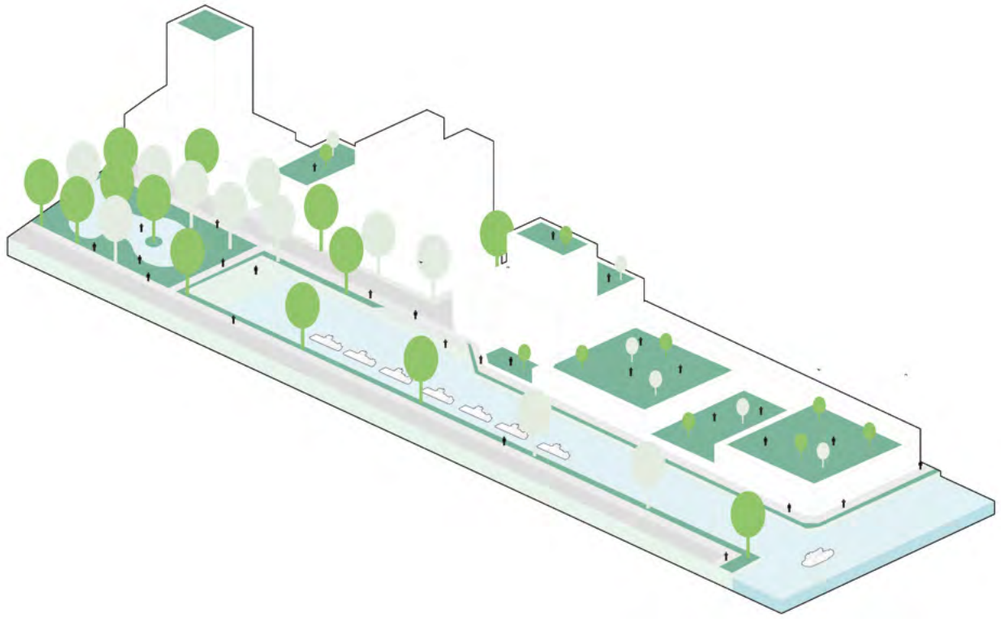

Bron: De Werff Architectuur

Bron: bauchplan

Bron: SLA Landscape

6.4.1 Hellinghaven: Ecologie

Uitgangspunten

- Er zijn twee ontwerprichtingen mogelijk: logistieke haven of ecologische haven, beiden opties worden verder onderzocht.
- De insteekhaven is een bijzondere brakwater habitat die perfect is voor vissen en andere brakwaterdieren om zich voor te planten. Het is wenselijk om een vooroever toe te passen die van diepte kan variëren van 0 tot -80 cm zodat hier oeverplanten, drijfplanten, zuurstofplanten en/of waterlelies in kunnen groeien die kunnen dienen als schuilplek voor de dieren.
- Gebruik en programma van de historische helling moet nog onderzocht worden
- Open zichtlijn naar het IJ is belangrijk
- Oostveer blijft functioneren tot de komst van de brug over het IJ. Aanlandig van de nieuwe brug maakt deel van de opgave.
- Een continue route langs het IJ zal doorgezet moet worden naar het Vliegenbos, voor mens en voor de dier.

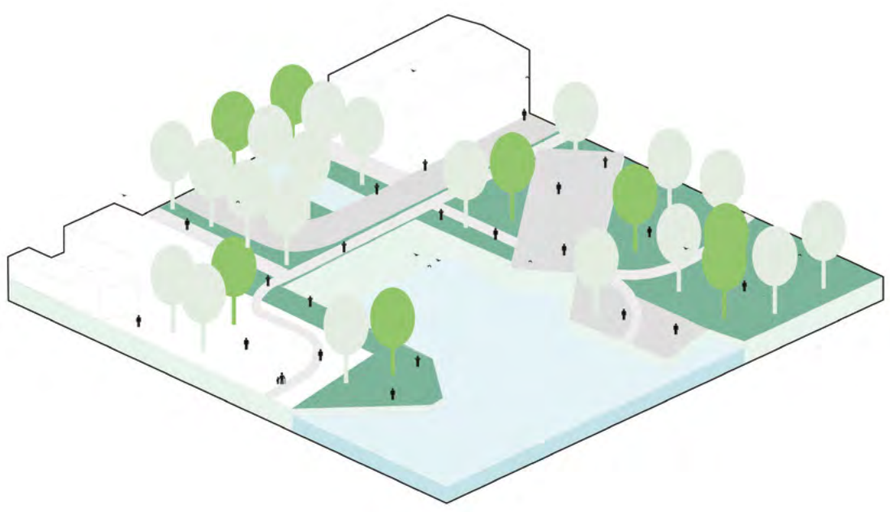

Bron: SWA/Balsley © Bill Tatham

Bron: © Bruel-Delmar

Bron: Brooklyn Bridge Park

6.4.2 Hellinghaven: Logistiek

Uitgangspunten

- Amsterdam heeft een ambitie om een deel van de logitiek via water te faciliteren. Door de ligging aan de Johan van Hasseltweg de Hellinghaven is een interessante plek voor de logistiekhaven.
- De ruimtelijke invulling van de Logistieke haven moet nog onderzocht worden
- Een openbare, continue route langs het IJ is belangrijk, en moet worden doorgezet naar het Vliegenbos, voor mens en voor dier.
- Open zichtlijn naar het IJ is belangrijk
- Oostveer blijft functioneren tot de komst van de brug over het IJ. Aanlandig van de nieuwe brug maakt deel uit van de opgave.

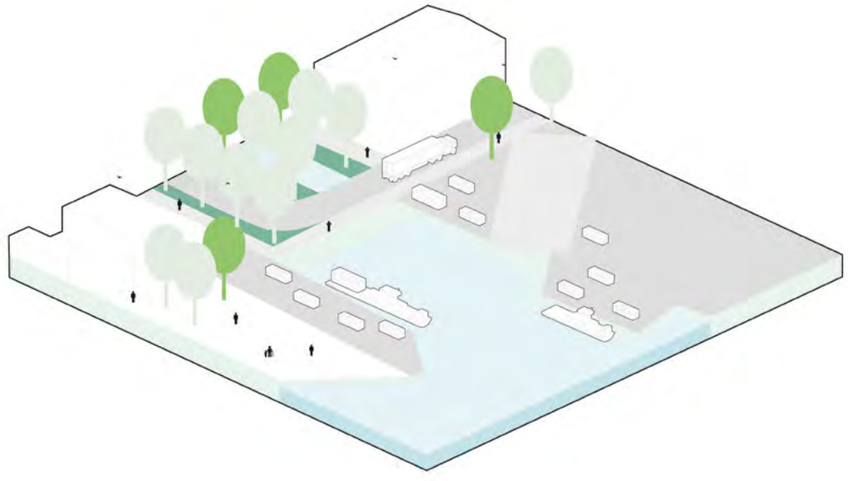

Bron: Port of Amsterdam

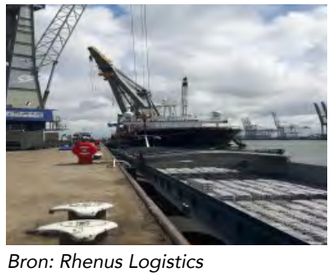

Bron: Rhenus Logistics

Bron: © Emilie Gouband

6.5 Pontveerhaven

Uitgangspunten

- Verbinding en beleving van het water staat centraal. Mogelijkheid voor een zwemplek moet onderzocht worden.
- Verblijven voor de buurt en de hele stad, aan de zonnige kant van het IJ. Er is ruimte voor horeca en recreatie. Iedereen moet zich welkom voelen. Met voorzieningen om elkaar te ontmoeten en door bankjes te plaatsen.
- In de beginfase zal GVB-haven deels behouden worden, er wordt onderzocht of elders ruimte is voor deze functie.
- Pontveerhaven zal autovrij worden, bevoorrading vindt plaats tijdens venstertijden.
- Industriele karakter en geschiedenis moet zichtbaar zijn, oude gebouwen en structuren worden geintegreerd in het ontwerp.
- De invulling van het programma en vormgeving van de openbare ruimte zal tijdens het participatietraject bepaald worden.

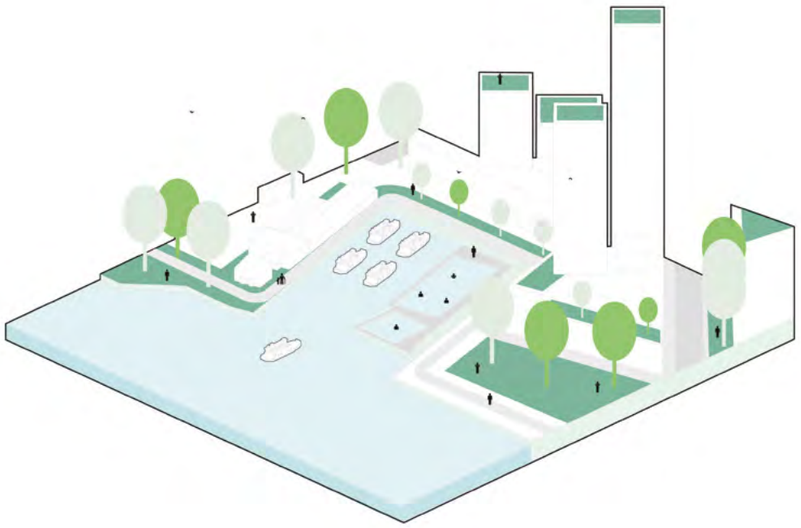

Bron: Urban Agency

Bron: © Rasmus Hjortshøj

Bron: © Leonard Grosch

6.6 Groene pockets

Uitgangspunten

- De pockets zijn de rustige groene plekken voor de buurt, voor sport, spelen en verblijven
- Groen is een belangrijk onderdeel van de opgave, en heeft meerdere functies: gebruik, klimaatadaptatie, ecologie, spelaanleiding
- Vrije ruimte opnemen om door de bewoners en bedrijven zelf in te vullen (buurtfeesten, picknick tafels, etc.)
- Op de pockets waar schoolpleinen komen, worden de speelruimte openbaar na schooltijden. Deel van de pocket moet ten allen tijde openbaar zijn
- Mogelijkheid voor watertappunten bij speeltuinen en sportvoorzieningen

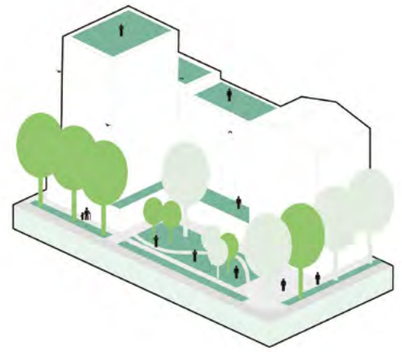

Bron: Gillespies

6.7 Meeuwenlaan

Uitgangspunten

- Goede en veilige oversteekplaatsen voor voetgangers en fietsers tussen de buurten.
- Groene zone van de Meeuwenlaan zal een plek worden voor wandelen, sport- en spelaanleidingen.
- De continuiteit van de Meeuwenlaan vanaf IJ Plein tot het Vliegenbos moet gewaarborgd worden. Doorgaande bomenlaan maakt hier onderdeel van.
- Voor de regenopvang van de omliggende openbare ruimtes, moet een wadi komen. De wadi wordt verbonden met de sloot in de Johan van Hasseltzone en met het Motorkanaal
- Meeuwenlaan kan een corridor worden voor de vleermuis, door een ononderbroken bomenrij. Ook de onderbepanting dient aangepast te worden aan de vleermuis, zoveel mogelijk insect trekkende bloemen en planten zodat de vleermuis genoeg eten kan vinden op zijn route.
- Er is weinig ruimte voor de bomen door kabels en leidingen. Gebruik gevarieerd beplanting en struiken voor groene sfeer. Goede doorzicht is belangrijk voor de veiligheid.

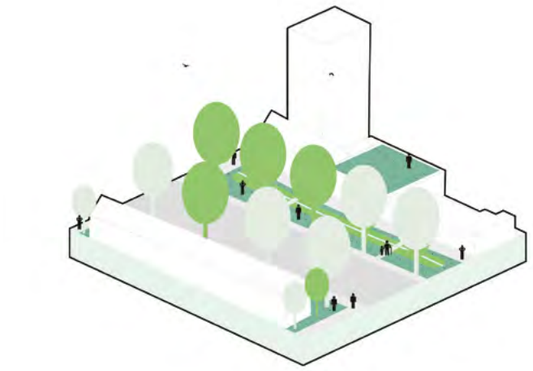

Bron: Openfabric en Dmau Studio

Bron: Gillespies

6.8 Johan van Hasseltzone

Uitgangspunten

- Lineaire karakter van het historische kanaal gebruiken in het ontwerp
- Bij Zamenhofgebied aanwezige oude kade zichtbaar stellen
- Huidige watergang verbinden met het IJ voor de waterkwaliteit en biodiversiteit
- Groen is belangrijk onderdeel van de opgave, en heeft meerdere functies: gebruik, klimaatadaptatie en ecologie
- Beleving van het water en ecologie staat centraal
- Nieuwe fiets- en voetgangersverbinding-en over het watergang (bruggen)
- Verbinding tussen de buurten door de openbare ruimte programma en goede oversteekplaatsen
- Toekomstige IJ Brug landt in Johan van Hasseltzone en moet goed geintegreerd worden. Rekening houden met tram en fietsverbinding, en ruim-te voor de autoverbinding naar Hamerkwartier

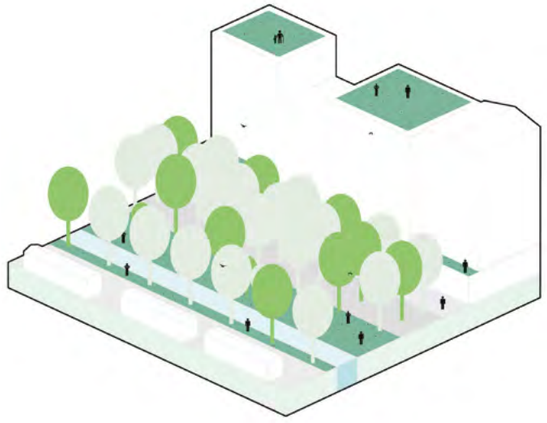

Bron: BASE

Bron: Tilburg Nieuws

Sfeerbeeld Motorplein en Motorkanaal

7. Proces

7.1 Realisatiestrategie

De ontwikkeling van het Hamerkwartier zal enige tijd duren. Er zijn vaste en flexibele onderdelen, en in de toekomst zullen er nieuwe inzichten komen. Het is van groot belang om de samenhang, de ambities en de kwaliteit die beschreven staan in dit boek tijdens het hele ontwikkeltraject te borgen.

Handboek Openbare Ruimte is een kaderstellend product. Het is leidend voor alle maaiveldontwerpen van de openbare ruimte en de ontwerpen van de civiele werken. Het is een kader voor alle betrokken partijen bij de openbare ruimte en de ontwikkelaars van de bouwvelden. De Handboek wordt vastgesteld door het college van burgermeester en wethouders.

Het basis uitgangspunt is dat de definitieve inrichting van de straten en plekken volgt op de oplevering van de gebouwen, volgens het principe: 'huisje klaar, straatje klaar'. Versnippering wordt zoveel mogelijk voorkomen. De openbare ruimte wordt zoveel mogelijk in één keer aaneengesloten aangelegd.

De groene pockets worden bij voorkeur zo snel mogelijk voor de bewoners aangelegd. Het is niet de bedoeling dat ruimte in groene pockets gebruikt wordt als bouwterrein, maar indien dat echt niet anders kan, is het mogelijk dat en deel van de ruimte tijdelijk als bouwterrein in gebruik wordt genomen.

De Handboek is opgesteld met de kennis, die 2021 bekend is. Omdat het de ontwikkeling van Hamerkwartier een lange tijd beslaat, kunnen zich zaken voordoen die nu nog niet voorzien zijn. Dit vraagt flexibiliteit in de tijd.

Uitgangspunten:

- Handboek Openbare Ruimte is leidend voor alle maaiveldontwerpen van de openbare ruimte en de ontwerpen van de civiele werken.
- De mate van inspraak en participatie dient per project vastgesteld te worden bij de start van de project.
- Maaiveldontwerpen op de kavels moeten worden vastgesteld door Supervisor in SO, VO en DO fases.
- Locaties van de (zij)straten, pocket parken en inrichtingselementen worden in verdere uitwerking definitief bepaalt.

7.2 Participatie

De transformatie van het Hamerkwartier zal meer dan 10 jaar duren en in die tijd zullen de onderwerpen voor participatie gaan verschuiven van betrokkenheid bij ontwerpopgaven naar eigenaarschap over de eigen wijk.

Participatieavond Hamerkwartier, 2017

Uitgangspunten participatie:

- Er wordt duidelijk gecomuniceerd over wat, wanneer en hoe kan worden meegedacht over openbare ruimte
- Bewoners en stakeholders worden betrokken bij de invulling van groene pockets, Meeuwenlaan, Motorplein en Oeverpark en tijdelijke inrichting
- Handboek Openbare Ruimte vormt het kader voor de participatie bij maaiveldontwerpen.
- Sport en spelen wordt complementair met de voorzieningen in de omgeving, er wordt gekeken naar de netwerk van de voorzieningen

7.3 Beheer

Een groot deel van de openbare ruimte in het Hamerkwatier wordt de komende jaren duurzaam heringericht met meer groen en verblijfskwaliteit. Naast de herinrichting van de huidige openbare ruimte wordt veel openbare ruimte toegevoegd, waardoor het beheerareaal zal toenemen.

De openbare ruimte zal stapgewijs ingericht worden. Gestart wordt met een tijdelijke inrichting die, zodra alle woningen van die fase zijn opgeleverd, vervangen wordt door de definiteve inrichting.

Na de ontwerpfase volgt de technische voorbereiding, op basis waarvan de openbare ruimte wordt aanbesteed en aangelegd.

In de ontwerpfase wordt een beheerplan opgesteld, om de gewenste kwaliteit van het onderhoud vast te leggen. Op basis hiervan kan voldoende budget gereserveerd worden voor het beheer en onderhoud, en voor een duurzamen instandhouding van de openbare ruimte.

Colofon

Handboek Openbare Ruimte Hamerkwartier
Gemeente Amsterdam, november 2021

Opgesteld door: Ruimte en Duurzaamheid
Blake Allen
Milda Jusaite
Marianne Griffioen
Jerryt Krombeen

In opdracht van: Gebiedsontwikkeling Noord, Grond en Ontwikkeling

Foto's: Gemeente Amsterdam, tenzij anders vermeld. Getracht is om alle rechthebbenden van de gebruikte afbeeldingen te achterhalen. Mocht ons iets zijn ontgaan bij de vermelding van afbeeldingen of heeft u anderen vragen, neem dan contact met ons op.

Illustraties: Gemeente Amsterdam, tenzij anders vermeld.

Disclaimer: De schetstekeningen in dit document zijn geen exacte weergave van de toekomstige inrichting, enkel een sfeerimpressie van het gewenste beeld. Er kunnen dan ook geen rechten aan worden ontleend.

Informatie: ontwikkeling.hamerkwartier@amsterdam.nl

Gemeente
Amsterdam

Hamerkwartier

Handboek Openbare Ruimte
12/2021